

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА
КАФЕДРА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Науково-практична інтернет-конференція

**«САДОВО-ПАРКОВЕ МИСТЕЦТВО:
ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

7 листопада 2017 року

Умань

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА
КАФЕДРА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**«САДОВО-ПАРКОВЕ МИСТЕЦТВО:
ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

Тези доповідей учасників
науково-практичної інтернет-конференції
7 листопада 2017 року

Умань - 2017

УДК 635.9

ББК 42.37

Рекомендовано до друку методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства Уманського НУС (протокол № 2 від 25 жовтня 2017 року)

Редакційна колегія:

Непочатенко О.О., д. е. н., професор, ректор Уманського НУС;

Карпенко В.П., д. с.-г. н., професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності;

Поліщук В.В., декан факультету лісового і садово-паркового господарства, д. с.-г. н., професор;

Балабак А.Ф., завідувач кафедри садово-паркового господарства, д. с.-г. н., професор;

Величко Ю.А., к. с.-г. н., доцент;

Заморський О.О., к. с.-г. н., доцент;

Пушка І.М., к. с.-г. н., доцент;

Парубок М.І., к. б. н., доцент;

Варлащенко Л.Г., к. с.-г. н., доцент;

Мамчур Т.В., к. с.-г. н., доцент;

Тисячний О.П., к. с.-г. н., доцент;

Осіпов М.Ю., к. с.-г. н., доцент.

Відповідальний секретар:

Осіпов М.Ю., к. с.-г. н., доцент кафедри садово-паркового господарства

Садово-паркове мистецтво: досягнення та перспективи: матер. наук.-практ. інтернет-конф. (7 листопада 2017 року) – Умань: Уманський НУС, 2017. – 70 с.

У збірнику матеріалів науково-практичної інтернет-конференції висвітлено результати наукових досліджень викладачів і студентів факультету лісового і садово-паркового господарства Уманського національного університету садівництва та інших наукових закладів та установ.

© Уманський національний
університет садівництва, 2017

ЗМІСТ

Т.М. ВАСИЛЬЄВА	НОВІ АКЦЕНТИ У ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ПІД ЧАС РЕКОНСТРУКЦІЇ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПАРКУ ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОРИТМІВ	6
Н.З. КЕНДЗЬОРА	ПОЧАТКУ ВЕГЕТАЦІЇ ДЕРЕВНО- ЧАГАРНИКОВИХ РОСЛИН В ПЕРІОД 2014-2016 РОКІВ	8
О.І.ЛІСТРОВА	ЛАНДШАФТНИЙ ТА РЕКРЕАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ НАСАДЖЕНЬ ВЕЛИКО- БУРІМСЬКОГО ЛІСНИЦТВА	11
Ю.Л. БРЕДІХІНА, Н.М. ТУРОВЦЕВА	ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СЮЖЕТНИХ ФІТОКОМПОЗИЦІЙ	13
І.М. ПУШКА, М.П. БОНДАРЕНКО	ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТЕРИТОРІЇ, ПРИЛЕГЛОЇ ДО НАВЧАЛЬНОГО КОРПУСУ №5 УМАНСЬКОГО НУС	17
О.М НЕГРЕЙ	ОПТИМІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ФУНКЦІЙ КВАРТАЛІВ ПРОХОРІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА, ЩО ВІЙШЛИ В СКЛАД КАНІВСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА	20
А. А. БРОВДІ, В.В. ПОЛІЩУК, М.Ю. ОСІПОВ	ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПОХОДЖЕННЯ СОРТІВ ТРОЯНД ГРУПИ ФЛОРИБУНДА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ	22
І.М. ПУШКА, А.В. БУРЛАКА	ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ СОРТІВ <i>SPIREA</i> L. В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	24
В.С. ВАЛАНТІР	ЕЛЕМЕНТИ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ У СТВОРЕННІ ЛАНДШАФТНИХ КОМПОЗИЦІЙ	27
В.А. ДУНАЄВСЬКИЙ, Т.В. МАМЧУР	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПАРКУ «ЯПОНСЬКИЙ САД» В СМТ. ДОБРОСЛАВ ЛИМАНСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	29
Р.Ю. ЛЯШКО	ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ М. УМАНЬ	33

О. Ю. МАШАРОВСЬКИЙ, Ю. А. ВЕЛИЧКО	ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В С. ПАВЛІВКА ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ	36
М.Ю. ОСІПОВ, Ю.Г. ФЕЩЕНКО	ЛАНДШАФТНИЙ ПЛАН В СКЛАДІ СХЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ МІСТА	39
В.М. ПУТЬ, Ю.А. ВЕЛИЧКО	ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПРИВАТНОЇ САДИБИ В С. ВІННИЦЬКІ ХУТОРИ	41
І. О. ВЕЛИЧКО	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ ПО ВУЛИЦІ ПРИВОКЗАЛЬНИЙ, 25 М. ВІННИЦЯ	44
Д.І. ТЕСЛЮК	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В М. УМАНЬ	46
І.Ю. МЕТЕЛЬСЬКА, М.Ю. ОСІПОВ	ПЕРСПЕКТИВИ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ	48
В.В. НАЗАРЧУК, Л.Г. ВАРЛАЩЕНКО	СТВОРЕННЯ РОЗАРІЮ В РЕГУЛЯРНОМУ СТИЛІ В С. ЯКУШИНЦІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	50
О.Д. БАРАНЦЕВИЧ, М.Ю. ОСІПОВ	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ В С. ГОРОДЕЦЬКЕ	52
А.І. АНДРОЩУК, Л.Г. ВАРЛАЩЕНКО	РЕКОНСТРУКЦІЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МЕМОРІАЛЬНОЇ ЗОНИ СКВЕРУ В С. ЛОЗНА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	54
С.Я. ТУРЧИНА, В.В. ПОЛЩУК, М.Ю. ОСІПОВ	СХОЖІСТЬ НАСІННЯ РОСЛИН <i>CALLISTEPHUS CHINENSIS</i> (L.) NESS. У ГРУНТОВИХ УМОВАХ КАФЕДРИ САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА УМАНСЬКОГО НУС	56
Г.П. ЩУК, О.О. УФІМЦЕВ	ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ І РОСТУ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР В ОЛЕКСАНДРІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ОЛЕКСАДРІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	58
А. В. ШИПОША, М.Ю. ОСІПОВ	ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ МАЛОГО САДУ В МІСТІ УМАНЬ	60
С.В. ЯЦЕНКО, Т.В. МАМЧУР	ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРКУ В М. ІЛЛІНЦІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	62
О.В. ГОНЧАР, С.А. КОВАЛЬ	ЗАХОДИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА В ХЛИПНІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ЗВЕНИГОРОДСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	66

НОВІ АКЦЕНТИ У ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ПІД ЧАС РЕКОНСТРУКЦІЇ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПАРКУ

Т.М. ВАСИЛЬЄВА, старший викладач
Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія

У Запоріжжі на острові Хортиця почалися роботи зі створення першого реабілітаційного парку, дружнього до людей з особливими освітніми та фізичними потребами. Особливість парку – у тому, що тут створять умови для змістовного проведення дозвілля та реабілітації для людей, які пересуваються на візках або милицях. На сьогодні спеціалізованих реабілітаційних парків для людей, у тому числі для дітей і підлітків, з обмеженими можливостями в Україні не існує взагалі.

З історії: 24.03.2016 р. розпорядженням №43 Запорізької обласної ради відбулася передача майна на баланс Комунального вищого навчального закладу «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, а саме триповерхової будівлі «Замиська дача» з господарськими будівлями та прилеглої до неї території парку площею 2,2 га на острові Хортиця. Тут запустіння панує близько 20 років. Будівля потребує капітального ремонту. У парку багато сухостою, більшість дерев перебувають в аварійному стані, лавки, альтанки відсутні, асфальтні доріжки, тераси – зруйновані.

На території парку виконана необхідна попередня робота зі створення проекту його реконструкції. І вже почався перший етап реалізації ідеї реабілітаційного парку – реконструкція оглядового майданчика, який розташований на мальовничому виступі скелі Копичевата, звідки відкривається краєвид на безкраї простори Дніпра.

На початок робіт оглядовий майданчик та доріжки до нього були вкриті фрагментами зруйнованого асфальту. Було вирішено оглядовий майданчик, увінчати альтанкою (альтанка – паркова або садова споруда для відпочинку під час прогулянки, укриття від дощу і сонця), а доріжки перетворити на «Алею миру» з декоративною клумбою у вигляді карти світу.

Всі малі архітектурні форми описуваного об'єкта – альтанка, лавочки – є авторською роботою художниці Махині В.А. Ескіз клумби розроблено викладачами та студентами кафедри садово-паркового господарства Хортицької національної академії.

Специфіка садово-паркового мистецтва полягає у використанні для організації простору живого рослинного матеріалу, що протягом року безперервно змінює свій вигляд, в об'єднанні елементів природи і художньої творчості в єдине ціле.

Альтанка є багатокутником з вісьмома білосніжними колонами, за якими в'ються ковані гілки рослин, форма яких перегукується з оточуючою рослинністю. Двох'ярусний дах прикрашений шпилем.

Усередині альтанки підведене освітлення у вигляді ліхтарів. Ці ліхтарі за формою та стилем перегукуються з ліхтарями зовнішнього освітлення на «Алеї миру». Підлога альтанки вимощена термостійкою дошкою на одному рівні з вимощеним тротуарною плиткою майданчику перед нею.

Площа альтанки становить 70 м². На «Алеї миру» розставлені три лавочки зі спинками, оздобленими кованим рослинним декором, який автор використала в орнаменті альтанки. Доріжки з двох сторін клумби також вимощені тротуарною плиткою і з одного боку зроблені у формі витягнутих сходинок (довжиною до 2 метрів кожна), а з іншого – обладнаний пандус з незначним ухилом для людей, які пересуваються на візках або милицях.

Головна перевага альтанки – функціональність і затребуваність. Площа альтанки досить значна, що дозволяє розмістити на ній до 20-ти осіб одночасно. Живописна альтанка – це не тільки архітектурна споруда, а й місце для весільних фотосесій, для любителів селфі на лоні природи; не тільки місце відпочинку для людей, у тому числі з обмеженими можливостями, воно має й інші аспекти соціальної значущості.

Садово-паркове (ландшафтне) мистецтво – один з видів творчої діяльності (таких, як живопис, музика, скульптура), що належить до просторових видів мистецтв, покликане організовувати простір засобами природних і штучних компонентів. Під час традиційного щорічного фестивалю «Шлях до успіху», який проводиться Хортицькою академією для людей з обмеженими можливостями, майданчик альтанки передбачається використовувати як малу сцену, яка об'єднає елементи природи і художньої творчості в єдине гармонійне ціле.

Матеріалом для роботи зодчого служать не тільки дерева, чагарники і квіти, а й частково природа за межами парку. Наприклад, небо, води Дніпра, які бачимо через дерева і над деревами. Тому альтанка стане однією з локацій на щорічному художньому пленері «Хортиця крізь віки», який проводиться на базі Хортицької академії. Також альтанка вже стала майданчиком для проведення занять з живопису для студентів факультету мистецтва та дизайну академії та учнів художніх шкіл міста Запоріжжя.

Стає реальністю організація занять студентів та учнів у так званих «Зелених класах», організація різноманітних екосемінарів. Для цього за потребою альтанка обладнується столами, стільцями.

2 червня 2017 року на о. Хортиця відбулося урочисте відкриття оглядової альтанки майбутнього реабілітаційного парку для дітей і молоді з особливими потребами. Актуальність зазначеної альтанки і прилеглої до неї «Алеї миру» в тому, що оглядова альтанка в художньо організованому ландшафті з різним обладнанням набуває нового перепризначення відповідно до характеру заходів.

Список використаної літератури

1. Боговая И.О. Озеленение населенных мест : учеб.пособие / И.О. Боговая, В.С. Теодоронский, 2-изд. – Спб.: Лань. 2012. – 240с.

2. Фатиев М.М. Строительство городских объектов озеленения / М.М. Фатиев, – М.: Инфра-М, 2012. – 224 с.
3. Крижановська Н. Я. Основи ландшафтного дизайну. Підручник / Н. Я. Крижановська, – К.: «Ліра-К», 2014., – 218 с.
4. Забелина Е. В. Поиск новых форм в ландшафтной архитектуре / Е. В. Забелина, – М.: Архитектура-С, 2005, – 160 с.
5. Білоус І.Б. Садово-паркове мистецтво / І.Б. Білоус, – К.: Науковий світ, 2001, – 299 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОРИТМІВ ПОЧАТКУ ВЕГЕТАЦІЇ ДЕРЕВНО-ЧАГАРНИКОВИХ РОСЛИН В ПЕРІОД 2014-2016 РОКІВ

Н.З. КЕНДЗЬОРА, інженер

Ботанічний сад Національного лісотехнічного університету України

Особливістю феноритмів розвитку вегетативних органів деревно-чагарникових рослин є значний вплив на них метеофакторів, а саме – дуже раннього підвищення температурних показників часом вже з кінця зимового і початку весняного періодів. Загалом, такі тенденції характерні для останніх календарних років, зокрема, зимово-весняних періодів 2014-2016 рр.. В ці періоди спостерігалось стійке потепління вже в I-II декадах лютого, що стало поштовхом для пришвидшеного початку вегетації багатьох рослин, а досить високі температури атмосферного повітря впродовж березня і квітня в свою чергу призвели до змін усього феноритму їх вегетації.

За початок вегетації рослин досліджуваних таксонів прийняли дату настання фази набубнявіння вегетативних бруньок. Також були розглянуті такі фенофази, як розпускання вегетативних бруньок та обліствіння пагонів. За датами початку вегетування рослин виокремлено основні три феногрупи: раннього (I-II декади березня), середнього (III декада березня) та пізнього (I-II декади квітня) початку вегетації. Належність рослин до відповідних феногруп визначалася за середньостатистичними фенодатами, отриманими методом статистичної обробки даних феноспостережень попередніх років.

У 2014 р. потепління почалося з другої декади лютого. Стабільно додатні середньодобові температури спричинили те, що вже в його третій декаді у деяких ранньовеgetуючих рослин була зафіксована фаза набубнявіння вегетативних бруньок. Зокрема, для таких рослин, як *Padus virginiana* (L.) Mill., *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl., *Rosa pendulina* L., *Sambucus nigra* L. настання цієї фенофази пришвидшилось порівняно з минулими роками на 21-25 діб, а в *Kerria japonica* (L.) DC., *Syringa josikaea* Jacq. f., *Ribes sanguineum* Pursh – на 30-32 доби. Також для ранньовеgetуючих видів відмічене порівняно

прискорене розпускання бруньок – в середньому на 10-19 діб швидше. Загальне ж облиствіння рослин відбулося у відповідні їм терміни.

Вплив підвищених температур на середньовегетуючі рослини виявився дещо менш помітним, проте також спостерігалось пришвидшене настання фенофаз. Так, набубнявіння бруньок та розпускання листя для *Crataegus monogyna* Jacq., *Hydrangea bretschneideri* Dipp., *Prunus serrulata* Lindl., *Philadelphus caucasicus* Koehne, *Physocarpus opulifolius* (L.) Maxim., *Euonymus alatus* (Thunb.) Siebold розпочалося з випередженням у 9-15 діб кожної фази. Проте частина рослин з цієї групи (*Deutzia scabra* Thunb., *Kolkwitzia amabilis* Graebn., *Crataegus coccinea* L.) мала і більш раннє розпускання бруньок – на 22-30 діб. Облиствіння настало на 8-9 діб раніше середньостатистичного терміну.

Пізньювегетуючі види почали вегетацію досить неоднорідно: *Magnolia kobus* DC., *Phellodendron amurense* Rupr., *Maclura pomifera* (Raf.) Schneid. – з випередженням на 18-24 доби; *Pterocarya fraxinifolia* (Lam. ex Poir.) Spach, *Laburnum anagyroides* Medic. – на 16 діб; *Ptelea trifoliata* L., *Hibiscus syriacus* L., *Catalpa bignonioides* Walt. – лише на 5-9 діб. Листя на рослинах даної групи також з'явилося раніше – на 4-20 діб. Щодо повного облиствіння, то воно відбулося в звичні терміни або з незначним випередженням (2-5 діб), а в таких видів як *Ptelea trifoliata* L., *Hibiscus syriacus* L., *Laburnum anagyroides* Medic. – навіть з запізненням на 3-5 діб.

Впродовж лютого 2015 р. не спостерігалось характерних для цього періоду низьких температур. Вже з 19.02 середньодобова температура повітря піднялась вище 0°C, а з 22.02 до 2.03 як денні, так і нічні температури стали додатніми. Саме тоді відбулося набубнявіння вегетативних бруньок у ряду рослин ранньовегетуючих видів. У *Ribes sanguineum* Pursh, *Rosa pendulina* L., *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl. настання цієї фенофази пришвидшилось порівняно з минулими роками на 16-25 діб, а в *Sambucus nigra* L., *Syringa josikaea* Jacq. f., *Kerria japonica* (L.) DC. – на 30-34 доби. Фенофаза розпускання вегетативних бруньок у вказаних рослин також відбулася на 15-32 доби раніше середньостатистичних термінів. Проте, такі аборигенні види як *Salix alba* L. та *Corylus avellana* L. почали вегетацію в характерний для них календарний період. Облиствіння рослин відбулося у відповідні усереднені терміни.

В той же час, раннє потепління значно прискорило ріст та розвиток таких середньовегетуючих рослин як *Symphoricarpos albus* (L.) Blake, *Berberis thunbergii* DC., *Stephanandra inciza* (Thunb.) Zabel. Їх бруньки набубнявіли вже наприкінці лютого – в перших числах березня, що на 20-23 доби раніше за середньостатистичні фенодати. А такі рослини як *Philadelphus coronarius* L., *Philadelphus caucasicus* Koehne, *Deutzia scabra* Thunb. активувались ще раніше (набубнявіння бруньок – на 30-36 діб, розпускання – на 21-28 діб). Облиствіння вказаних рослин також відбулося з випередженням: першої групи – на 2-8 діб, а другої – на 14-20 діб.

Початок вегетації у пізньювегетуючих видів мав велику розбіжність: *Laburnum anagyroides* Medic., *Cornus mas* L., *Zanthoxylum americanum* Mill. – з випередженням на 16-23 доби; *Pterocarya fraxinifolia* (Lam. ex Poir.) Spach, *Celtis*

occidentalis L., *Forsythia intermedia* Zab., *Hibiscus syriacus* L. – на 7-12 діб. Фенофаза розпускання бруньок проходила з випередженням на 12-18 діб, а початку облиствіння – на 5-9 діб. Щодо повного облиствіння, то воно відбулося в звичний термін або з незначним випередженням (2-5 діб). А такі рослини як *Magnolia kobus* DC., *Phellodendron amurense* Rupr., *Gymnocladus dioica* (L.) K. Koch, *Catalpa bignonioides* Walt., *Cercidiphyllum japonicum* Sieb. et Zucc., *Amorpha fruticosa* L., *Ptelea trifoliata* L. у весняній вегетації практично не відхилилися від характерних для них фенодат.

З перших чисел лютого 2016 р. спостерігались досить високі для цього періоду температури атмосферного повітря (-2...+6°C вночі та +1...+14°C вдень). Фенофаза набубнявіння вегетативних бруньок у рослин з раннім початком вегетації була відмічена вже в першій декаді лютого, що значно раніше середньостатистичних фенодат. Такі рослини як *Rosa pendulina* L., *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl., *Kerria japonica* (L.) DC. почали вегетувати на 25-30 діб раніше. Фаза розпускання бруньок ранньовеgetуючих рослин також відбулася раніше на 18-32 доби, а фаза початку облиствіння – на 5-11 діб.

Аномальне зимове потепління суттєво вплинуло також на ріст і розвиток частини середньовеgetуючих рослин, початок вегетації яких в цьому році був наближеним в часі до відповідної фази ранньовеgetуючих видів. Так, вже в I-II декаді лютого зафіксована фенофаза набубнявіння бруньок в *Syringa vulgaris* L., *Philadelphus coronarius* L., *Syringa josikaea* Jacq. f., *Berberis thunbergii* DC., *Deutzia scabra* Thunb. (з випередженням на 25-34 доби). Фаза розпускання вегетативних бруньок почалася на 16-22 доби раніше. А такі середньовеgetуючі рослини як *Hydrangea bretschneideri* Dipp., *Symphoricarpos albus* (L.) Blake, *Kolkwitzia amabilis* Graebn., *Acanthopanax sieboldianus* Makino, *Prunus serrulata* Lindl., *Euonymus alatus* (Thunb.) Siebold, *Physocarpus opulifolius* (L.) Maxim. почали вегетацію в кінці лютого – на початку березня, що також не є характерним для даних видів. Випередження фенодат становили 15-30 діб. Розгортання бруньок відбулося на 12-27 діб раніше. Фаза початку облиствіння також була відмічена раніше за усереднені фенодати, проте з меншим відхиленням – лише 4-12 діб.

Пізньювеgetуючі рослини (*Euonymus fortunei* (Turcz.) Hand.-Mazz., *Cercidiphyllum japonicum* Sieb. et Zucc., *Pterocarya fraxinifolia* (Lam. ex Poir.) Sprach) почали вегетувати вже в другій половині березня, що не є характерним для них. Випередження їх усереднених термінів фази набубнявіння бруньок становило 15-28 діб. Інші пізньювеgetуючі види (*Acer mandshuricum* Maxim., *Weigela florida* (Bge.) A. DC., *Magnolia kobus* DC., *Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt., *Zanthoxylum americanum* Mill., *Phellodendron amurense* Rupr., *Gleditsia triacanthos* L., *Ptelea trifoliata* L., *Catalpa bignonioides* Walt.) також почали вегетацію раніше, але з порівняно меншим випередженням фенодат (на 4-13 діб). Фенофази розпускання бруньок і початку облиствіння всіх пізньювеgetуючих рослин проходили досить рівномірно – раніше на 4-12 діб. Повне облиствіння рослин відбулося у звичні дати чи навіть із запізненням в середньому на 8 діб, проте такі рослини як *Hibiscus syriacus* L., *Acer*

campestre L., *Cercidiphyllum japonicum* Sieb. et Zucc., закінчили облиствіння ще пізніше (на 20-40 діб). Очевидно, це стало наслідком впливу метеофакторів – відносно прохолодного та дощового квітня, а також пізніх весняних заморозків.

Таким чином, підсумовуючи неведене вище, можна стверджувати, що раннє весняне потепління має суттєвий вплив на вегетацію деревно-чагарникових рослин – процеси росту і розвитку їх вегетативних органів пришвидшуються, а фенофази зміщуються у часі. Фаза набубнявіння бруньок в рослин різних груп вегетації при вказаних погодних умовах починалася майже на місяць швидше. Також, скоріше відбувалась фаза розпускання бруньок. Фаза облиствіння рослин є більш постійною – вона проходила у відповідні терміни (до цього часу настає стабілізація метеофакторів), чи з незначними відхиленнями (під впливом пізніх весняних заморозків). Серед вказаних груп рослин пізньовегетуючі види починали вегетацію найбільш неоднорідно, проте до початку фази облиствіння вони вирівнювали свій феноритм.

ЛАНДШАФТНИЙ ТА РЕКРЕАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ НАСАДЖЕНЬ ВЕЛИКО-БУРІМСЬКОГО ЛІСНИЦТВА

О.І. ЛІСТРОВА, студентка 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

Географічний аспект. Великобурімське лісництво ДП «Золотоніське ЛГ» знаходиться в південній частині Золотоніського лісгоспу, має вільний доступ людей для відпочинку в ньому. Насадження знаходяться біля гирла річки Сули. Через це на даній ділянці збирається велика кількість людей, які створюють велике навантаження на об'єкт. Частина людей проходить через квартали на інші ділянки парку. Але загалом можна зрозуміти що тут постійно рухаються люди. З цього аспекту можна поставити задачу, підтримувати об'єкт в гарному стані, щоб у людей, які тільки заходять у парк не склалось враження що він не доглянутий або запущений. Можливо покращити привабливість інших ділянок які знаходяться поблизу наших кварталів, щоб перевести частину навантаження на інші території.

Соціальний аспект Соціальне середовище несе дуже великий вплив на насадження. Тут постійно відпочивають люди всіх соціальних категорій: студенти, робітники, службовці, школярі, діти з дитсадків, люди середнього та похилого віку, спортсмени, туристи з інших міст і країн та ін. Своєю діяльністю вони негативно впливають на дане середовище. Так, як ми вже знаємо що в лісові насадження вільний доступ людей, великі шанси, що цілком доглянути його буде важко. Людина своєю бездумною, а часто і злочинною діяльністю псує природу, не задумуючись над цим. На ділянках трапляються випадки

витоптування газону, ламання лавочок, розмалювання фарбою дерев різними надписами, крадіжки рослин, самовільна рубка і т.к. інше. Проблема в недостатній вихованості, і негативному відношенні до природи, частиною якої людство являється. Тому потрібно боротися з цим, інакше просто люди загублять себе і свою природу.

Біологічно-екологічний аспект. В лісі ростуть багато рослин. Кожна бореться за своє життя і впливає якимось чином на інші рослини. Так вони взаємодіють між собою і з навколишнім середовищем. Лісові, паркові біоценози впливають на середовище як біологічна система, виділяють в середовище речовину та енергію (фотосинтез, дихання). Рослини також виділяють фітонциди які позитивно впливають на організм людини. Хвойні дерева виділяють найбільшу кількість фітонцидів. В наших умовах виділяється їх достатня кількість. Тому дерева, особливо хвойні, потрібно тримати в задовільному стані і підтримувати стабільне середовище їх існування. Тварини також мають частковий вплив. Різні білки, собаки, кішки, кози, кроти можуть руйнувати рослини, поїдати рідкісні трави, пошкоджувати кору, виривати ями на газоні, цим завдають шкоду парку.

Економічний аспект. В даний час наша країна переживає кризу. Не виділяється достатня кількість коштів для підтримання парку в гарному стані. Тому потрібно шукати методи здешевлення догляду за насадженнями, чим і користується Золотоніський лісгосп. Тут дуже часто школярі і учні профтехучилищ допомагають проводити різні роботи.

Всі подані аспекти потрібно прийняти до уваги інакше ми позбудемось краси нашого парку, його рейтингу не тільки в країні, а й в світі. Сюди приїжджають дуже багато туристів з різних міст країни, і просто насолоджуються ним, а ми часто не беремо навіть до уваги всю цю красу. Тому щоб не втратити привабливість парку, його цінність, потрібно усіма силами старатись підтримувати його в належному стані.

Негативні фактори навколишнього середовища які впливають на рекреаційні функції дослідної території

При дослідженні лісових насаджень було встановлено що всі види факторів навколишнього середовища негативно впливають на насадження в даному кварталі: абіотичні, біотичні та антропогенні.

Клімат має великий вплив. Найперше встановлено, що велика кількість опадів впливає на ділянку, що може призвести до ерозії ґрунтів. Якщо ділянка має великий нахил, то постійно стікає вода донизу. Добре, якщо на ній навколо доріжок створений дренаж, який дає змогу відвести значну частину води, а дернина газону на похилій частині здатна утримувати велику кількість води і не дає змогу призвести до сильної ерозії.

В жарку погоду на відкритій частині ділянки під дією прямого сонячного проміння можуть вигорати ґрунтопокривні рослини які ростуть між доріжками, також вигорає газон, який нестійкий проти тривалої посухи.

З біотичних факторів слід зазначити діяльність тварин. В цих кварталах зустрічаються собаки, коти, кроти, птахи, білки. Білки утворюють дупла, тим

самим пошкоджують дерева. При дослідженні було виявлено велике дупло у каштана. Бродячі собаки можуть псувати ґрунтопокривні рослини і газон,

вириваючи дернину лапами, а також всюди розкидаючи свої фекалії. Кроти також псують вигляд газону. Птахи являються розповсюджувачами омели. Наїдаючись її, вони витирають свої дзьоби об кору, створюючи при цьому пошкодження і на тому місці проростає паразит. На даному кварталі є невелика кількість дерев, уражених омелою.

Рослини також мають вплив один на одного, тому що зростають разом і тісно взаємодіють. Негативним фактором є затінення газону деревами, висота яких близько 15-20 м, дерева щільно посаджені, мають густу крону, і ростуть з південної частини ділянки. Таким чином вони не пропускають світло під свій полог. Мікроорганізми беруть участь у перетворенні органічної речовини в мінеральну, цим роблять свій великий внесок у природу.

Найбільший негативний вплив на насадження має антропогенний фактор. Під впливом великої кількості рекреантів руйнується як трав'яний покрив, так і кущі, доріжки, лавочки, МАФ. Особливий вплив під час посухи, коли рослини ослаблюються, люди легко можуть втоптати і знищити деякі з них. Під впливом людської бездумної діяльності трапляються випадки знищення газону масовим відпочинком на них, ламання лавочок, розмалювання краскою дерев різними надписами, розкидання сміття та хаотичне і нелюдське відношення. Рідко трапляються випадки злочинства, коли люди можуть викопати якісь цінні рослини, або пошкодити їх.

ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СЮЖЕТНИХ ФІТОКОМПОЗИЦІЙ

Ю.Л. БРЕДІХІНА, кандидат с.-г. наук, доцент

КВНЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

Н.М. ТУРОВЦЕВА, кандидат с.-г. наук, доцент

МДПУ ім. Б. Хмельницького

В Мелітопольському державному педагогічному університеті ім. Б. Хмельницького склалася добра традиція влаштовувати тематичні виставки фітокомпозицій (Рис.1-2). В яких беруть участь студенти всіх спеціальностей хіміко-біологічного факультета, зокрема і «Садово-паркове господарство». Процес створення композицій із квітів сприяє розвитку творчих здібностей, художнього смаку, розширює рамки естетичного виховання, сприяє формуванню гармонійно розвинутої особистості. Аранжування квітів має і психотерапевтичний ефект: знімає нервову навантаженість, заспокоює, створює гарний настрій.

Рис. 1. Осіння виставка «Свято врожаю»

Сюжетні композиції, засновниками яких вважаються аранжувальники Радянського Союзу, в роки переходу на ринкову економіку виявилися забутими, але сьогодні вони знову повернулись і прикрашають щорічні флористичні виставки та фестивалі. В кінці 70-х А.М. Гродзинський зробив перші спроби виділити фітодизайн, як самостійний напрямок зі складової частини промислової ботаніки [1]. Останнім часом наукові дослідження цього напрямку носять фрагментарний характер. Цього не достатньо для створення в нашій країні сильних шкіл флористики. Для порівняння, сьогодні в Японії функціонують біля 3 тисяч шкіл, навчання в яких базується не тільки на естетичних принципах та формальних засобах, правилах, співвідношеннях а й на наукових основах.

В основу створення сюжетних фітокомпозицій покладено не тільки вміння їх раціонального розташування в приміщеннях, а й мистецтво побудови самої композиції, як художнього твору та особливості її демонстрації.

Оснoву будь-якої фітокомпозиції становить рослинний матеріал. Його можна використовувати у вигляді квітів (рози, тюльпани, айстра, орхідея, гербера, дзвоники, півонія, крокуси, півники та ін.), гілок дерев та кущів (падуб, лавр, самшит, бруслина, ялівець, кипарисовик, модрина, туя, сосна, барбарис, бузина, клен та ін.), декоративних трав (колосняк, ковила, пшениця, пампасна трава, очерет, жито, зайцехвіст (лагурус), рогіз, осока та ін.), моху, коріння, бересту, декоративних плодів (коробочки півників, лілій, лілійника, перламутрові перетинки лунарії, ліхтарики фізалісу, маленькі плоди тикви, люфи та ін.), листя рослин (монстера, плющ, смикавець, драцена, хоста, купина, бадан та ін.).

Рис. 2. Зимова виставка «Новорічна казка»

Рослинний матеріал для аранжування поділяють на три групи: лінійний, основний та матеріал-наповнювач. До лінійного (або формоутворюючого) відносять рослини з високим стеблом та великим листям. Їх використовують для формування структури, або скелету композиції. Це такі рослини, як самшит, бирючина, глідіолус, дельфініум, кала, евкаліпт, орхідея, ракітник тощо. Основний рослинний матеріал (або фокусний) являється домінантою всієї композиції. Зоровий центр в композиції складають рослини які мають великі квіти або ефектні суцвіття, іноді використовують види з яскравим та великим листям. Наприклад, гербера, хризантема, антуриум, лілія, півонії, тюльпан, мак, роза, гортензія, жоржина, герань тощо. Рослинний матеріал-наповнювач (або вторинний, додатковий) представлений рослинами з невеликими квітами та листям, які маскують кріплення та заповнюють пустоти. Додатковий матеріал вносить різноманітність в кольорову гаму та образ композиції. До цієї групи ми відносимо такі рослини, як падуб, фрезія, гіпсофіла, скабіоза, бруслина та листя таких рослин, як бадан, астільба, півники, кали, канни, хости, купини, базиліка, коріандру, декоративної капусти тощо. Як правило в сюжетних композиціях використовують рослини всіх трьох груп з додаванням (за необхідністю) допоміжного нерослинного матеріалу.

Демонстрація таких композицій може бути найрізноманітнішою - в кашпо, в керамічних горщиках, контейнерах, флораріях, туфах, корі. Дуже елегантно і модно виглядає композиція у французькій жардиньєрці (Рис.3).

Композиції із висушеного рослинного матеріалу представляють окремий напрямок у флористиці. На початку ХХ століття інтерес до таких композицій помітно ослаб, так як їх почали сприймати як символ вікторіанської епохи, що вийшла з моди [2]. С того часу багато чого змінилося у флористиці, зокрема з'явилися нові методи висушування рослин, які дозволяють зберегти колір і ефектну форму рослин. В Голландії та деяких інших країнах існує ціла індустрія, що займається заготівлею та продажем сухих і консервованих рослин для флористів. Композиції із такого матеріалу довговічні, за умови, що вони

пройшли спеціальну обробку для відштовхування пилу. Таку обробку можна зробити у флористичних майстернях із уже готовими композиціями.

Рис. 3. Композиція із висушеного рослинного матеріалу у французькій жардиньєрці. Палац Потоцьких. Львів

Останнім часом пильна увага практиків зосереджена на різних аспектах розвитку флористичного напрямку в оформленні інтер'єру. Нажаль, сучасна література не може повністю задовольнити інформаційні потреби як досвідчених спеціалістів так і для початківців. Незважаючи на те, що фітодизайн став одним із найпопулярніших напрямків в оформленні інтер'єру, він і досі залишається поза увагою науковців.

Список використаної літератури

1. Гродзинский А.М. Фитодизайн: задачи и перспективы / А.М. Гродзинский // Информационный бюллетень : Новости ЮНЕСКО. – 1979. – № 9. – С. 1-8.
2. Хесайон Д.Г. Всё об аранжировке цветов / Д.Г. Хесайон, – М.: Кладезь-Букс, 2010. – 128 с.

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТЕРИТОРІЇ, ПРИЛЕГЛОЇ ДО НАВЧАЛЬНОГО КОРПУСУ №5 УМАНСЬКОГО НУС

І.М. ПУШКА, кандидат с.-г. наук, доцент

М.П. БОНДАРЕНКО, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

Уманський національний аграрний університет один із найстаріших вищих навчальних закладів України, заснований у 1844 році у м. Одеса як Головне училище садівництва, завданням якого було готувати висококваліфікованих садівників і досвідчених науковців у галузі садівництва. У 1859 році училище було переведене в м. Умань, де були передумови для підготовки спеціалістів садового профілю. Історія підготовки фахівців із садово-паркового господарства та озеленення території Уманського НУС тісно переплітається з будівництвом і розвитком Національного дендрологічного парку „Софіївка” НДІ НАН України, який повністю підпорядковувався навчальному закладу і був його навчальною базою із 1859 по 1929 рік. І тепер територія УНУС залишається охоронною зоною парку.

Навчальний корпус №5 Уманського НУС — сучасна новобудова. Територію, прилеглу до нього можна умовно розділити на дві частини: партерну та парковий масив. У партерній частині навчального корпусу висаджені рядові посадки *Thuja occidentalis* L., *Pyrus communis* L., *Caragana arborescens* L., тощо. Парковий масив межує з вул. Інтернаціональною. Дана територія являє собою хаотичну посадку різних видів дерев середнього та ювенільного віку, зокрема насадження *Betula pendula* ROTH. *Corylus colurna* L. Газон на території ділянки представлено різнотрав'ям та рудеральною рослинністю.

Усі насадження та дорожньо-алейна мережа розміщені правильно, згідно чинних вимог, які висуваються до впорядкування території прилеглої до навчальних закладів аграрного спрямування, однак, об'ємно-просторова композиція території, не має цілісності, завершеності, логічної послідовності, тому потребує реконструкції.

Так як насадження на території прилеглої до навчального корпусу №5 ювенільного віку, ми не застосуємо заходів омолоджувальної чи формувальної обрізки.

Пропонуємо розглянути проектні пропозиції реконструкції насаджень території прилеглої до навчального корпусу №5 (рис.1).

Реконструктивними заходами покращення декоративності партерної зони буде заміна рокарію, елементу ландшафтного стилю, на квітник, виконаний у регулярному стилі. Доповнять композицію партерної частини квіткові рабатки. У стаціонарних квітниках, необхідно провести реконструкцію розарію.

Рис.1. Генеральний план території, прилеглої до навчального корпусу № 5 Уманського НУС

В розарії висаджені види групи паркових троянд, які походять від видів ботанічної секції *Cinatomia*, *Pimpinellifolia*, *Luteae*, *Gallicae*, *Rugosae* у меншій мірі *Caninae*. Ця група об'єднує декоративну шипшину і отримані від неї садові форми. Вони зазвичай зимостійкі, сильнорослі, квітнуть одночасно на початку літа. Широко застосовуються для парків, скверів, вулиць. На такій невеликій території сильнорослі види не мають належного декоративного ефекту.

Для реконструкції розарію пропонуємо підібрати асортимент троянд групи мініатюрні, які відрізняються красивою формою квітки, рясно квітнуть і достатньо зимостійкі. Мініатюрні троянди (*R. miniature*) вперше ввезені до Європи з Китаю в 1810 р. За зовнішнім виглядом близькі до бенгальських і поліантових троянд, але відрізняються від них дрібнішими квітками, листям і низьким ростом. Квітки дрібні (1,5–2 см), поодинокі і в кистях, дуже різноманітні за забарвленням, нерідко запашні. Квітнуть рясно, майже безперервно з травня по вересень. Сорти мініатюрних троянд підбирали по забарвленню квітів: жовтий ('*Reis 'N'SHINE golden sunblaze*'), помаранчевий ('*Orange Sunblaze*'), червоний ('*Red aceamonda*'), білий ('*Easter Moring*').

Так як стаціонарний квітник праворуч дещо більший пропонуємо розділити його на дві частини бордюром із самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.) На місці, де знаходиться рокарій пропонуємо висадити троянди групи грандіфлора 60–70 см заввишки: '*Stella*', білого кольору, *Surozh*, жовтого та '*Tatjana*' червоного кольорів. На квітнику перед навчальним корпусом пропонуємо висадити троянди сорту '*Angela rippono caure*' з малиновим забарвленням квітів. У даному секторі пропонуємо створити бордюр з тюльпанів (*Tulipa* L.). Для надання композиції завершеності та урочистого вигляду з лівої сторони пропонуємо висадити чайно-гібридні троянди до 70 см заввишки – золотисто-жовта ('*Rayond' Or. Hybr. Tea*') та червона ('*Reddevil*'). Квітник прилеглий до навчального корпусу ліворуч пропонуємо доповнити рабаткою з гостри ланцетолистої (*Host alancifolia* Engl.).

Попереду головного корпусу пропонуємо висадити топіари туї західної '*Woodwardii*' у контейнерах. Для створення квітників у парковій зоні пропонуємо використати наступний асортимент лілій: лілія леопардова (*L. pardalinum*), л. прекрасна (*L. speciosum*), л. Генрі (*L. henryi*) л. Королівська (*L. regale*), л. поникла (*L. cernuum*), л. Буша (*L. buschianum*), л. даурська або пенсільванська (*L. pensilvanicum*). Для збалансованого вигляду усієї композиції у зоні паркового масиву пропонуємо доповнити її яловецем лускатим (*Juniperus squamata* Lamb.) форми '*Розпростерта*' ('*Prostrata*') *Блакитна зірка*' '*Bluestar*' та групою гарноквітучих кущів: магонія падуболиста (*Mahonia aquifolium 'Atropurpurea'*), півонія лікарська махрова садова форма (*Paeonia officinalis* L., *Alba mutabilis*), тощо. На всій території необхідно створити газонне покриття. Для цього пропонуємо використати травосуміш стійку до витоптування «Універсальну».

Благоустрій території, важливий елемент облаштування об'єктів загального користування. Благоустрій території, прилеглої до навчального корпусу № 5 Уманського НУС полягає у реконструкції паркового масиву: створенні садової

доріжки, водного каскаду, встановлені системи освітлення, облаштування місць для відпочинку, урн для сміття, стаціонарних і мобільних контейнерів та квітників тощо.

ОПТИМІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ФУНКЦІЙ КВАРТАЛІВ ПРОХОРІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА, ЩО ВІЙШЛИ В СКЛАД КАНІВСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА

О.М. НЕГРЕЙ, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

На основі аналізу факторів, що впливають на функціонування лісопарку проводять зонування території лісового масиву за функціональним призначенням - розміщенню відпочиваючих по території лісопарку з врахуванням інтенсивності користування територією і задоволення потреб в різноманітних видах відпочинку. Кількість зон, на які поділяється територія лісопарку, залежить від розміру лісового масиву та характеру рекреації. На Україні функціональне зонування лісопарку-проводиться за Генсируком, що поєднує в собі Московський та Санкт-петербурзький підходи.

Зонування на цих кварталах будемо проводити за ландшафтною характеристикою, обов'язково враховуючи функціональні фактори.

Можна зробити висновок, що квартали Прохорівського лісництва мають високу рекреаційну цінність. враховуючи, що в середньому за рік у вказаних кварталах буває 3–4тис. відвідувачів

Заходи з екологічної оптимізації рекреаційного ландшафту проводяться на етапі планування, або ж профілактичних заходів та етапі впровадження конкретних проектів. На першому етапі проводиться виділення і формування лісопаркової частини, де важливе значення має функціональне зонування ландшафту, яке визначає основний і додатковий напрям і інтенсивність їх використання. На другому етапі звертається увага на створення буферних зон і захисних смуг на конфліктних ділянках, які забезпечують оптимальну структуру його біоценозів.

На основі аналізу факторів, що впливають на функціонування лісопарку проводять зонування території лісового масиву за функціональним призначенням - розміщенню відпочиваючих по території лісопарку з врахуванням інтенсивності користування територією і задоволення потреб в різноманітних видах відпочинку. Кількість зон, на які поділяється територія лісопарку, залежить від розміру лісового масиву та характеру рекреації. Зонування на цих лісових кварталах будемо проводити за ландшафтною характеристикою, обов'язково враховуючи функціональні фактори. Спочатку

проведемо інвентаризацію лісових насаджень на предмет наявності в них певних лісових порід та їх таксаційних показників.

З вище наведеного журналу інвентаризації видно, що на даній ділянці переважаючою породою виступає сосна звичайна, супутньою – клен ясенolistний

Підріст на території представлений молодими рослинами головної і супутньої порід, а для підліску характерними є ясен звичайний, клен ясенolistний, жимолость татарська, бузина чорна та червона. Трав'яний покрив представлений такими рослинами, як: купина лікарська, підмаренник чіпкий, жовтець повзучий, кропива глуха, фіалка лісова. А також з невеликою частотою зустрічаються не характерними для лісового фітоценозу злакові трави - тонконіг звичайний

В основному це ліси, які тривалий час вже використовуються для відпочинку, хоча вони не благоустроєні. На лісові масиви є лісотаксаційні матеріали різних років давності, які використовуються для виконання проектних робіт. На практиці існує декілька варіантів проектування лісопарку: на основі матеріалів лісовпорядкування; одночасно з лісовпорядкуванням лісопарку; без матеріалів лісовпорядкування. У нашому випадку всі лісовпорядкування проводились своєчасно і добросовісно.

Найбільш загальні принципи системи організаційно-господарських заходів:

- відновлення природного комплексу в рекреаційно-розладнаних лісостанах шляхом проведення різного рівня інтенсивності заходів;

- відновлення наближеного до корінного типу деревостоїв шляхом природного відновлення або, де це необхідно, створення ландшафтних культур. Особлива увага приділяється створенню ландшафтних культур вздовж рекреаційних стежок, на узліссі, довкола рекреаційних майданчиків, на великих галявинах;

- сприяння природному відновленню випробуваними і найбільш зарекомендованими для конкретного типу лісу заходами, щоб добитися стабільного рівня і неперервного характеру відновлювального процесу в конкретних лісорослинних умовах;

- санітарні рубання повинні бути спрямовані на підтримання стійкості насаджень та формування лісопаркових ландшафтів. Для підтримання санітарного стану насаджень проводиться вибірка вітровальних і відмерлих екземплярів, при необхідності - очистка захаращеності ділянки. Інтенсивність санітарних рубок слід звести до мінімуму, а об'єм вибирання деревини не перевищувати 1–2 %, винятково 3–4%. При санітарних рубках вирубують лише сухі і всохлі дерева, а в окремих випадках пошкоджені ентомошкідниками та фітошкідниками, життєвість яких відновити неможливо;

- формування оптимальних за складом і структурою насаджень шляхом проведення ландшафтних рубань і ландшафтних культур за спеціальним проектом;

- біологічні заходи захисту і, боротьби з шкідниками лісу ґрунтуються на відновленні екологічної стійкості лісу і включають відтворення всіх його компонентів.

При виконанні заходів впливу на інші компоненти, зокрема, слід передбачити можливість збільшення в них грибів, ягід, декоративних видів рослин, що досягається з допомогою рубок догляду за насадженнями.

Слід пам'ятати, що, всі заходи, що заплановані в лісопарках, повинні відповідати принципам охорони природних об'єктів, а їх призначення - забезпечити, з одної сторони,. Лісівничо-господарські заходи, виходячи зі специфіки та інтенсивності рекреаційного лісокористування, приуроченості окремих видів відпочинку по різних рекреаційних ділянок в загальному ландшафтно-планувальному вирішенні території, характеру просторового-конструктивного розташування окремих насаджень і благоустрою території, розробляються в поєднанні з інженерно-будівельними роботами. У всіх кварталах організувати прибирання сміття.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПОХОДЖЕННЯ СОРТІВ ТРОЯНД ГРУПИ ФЛОРИБУНДА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ

А. А. БРОВДІ, аспірант

В.В. ПОЛІЩУК, доктор с.-г. наук, професор

М.Ю. ОСПОВ, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Нині, у зв'язку з постійним ростом міст та поселень, велика увага приділяється їх благоустрою та озелененню. Важливим елементом зеленого будівництва є декоративне квітникарство.

Особливе місце в ландшафтному озелененні територій належить трояндам, які завдяки своїм декоративним властивостям перевершують майже всі квіткові рослини. Вони вирізняються витонченістю форми квітки, яскравим та ніжним забарвленням пелюсток, тонким ароматом, рясним та довготривалим квітуванням.

Рід троянда (*Rosa* L.) відомий з давнини. Він відноситься до родини *Rosaceae* і нараховує близько 30 тис. сортів.

Люди здавна відбирали та культивували види та форми квітки троянд, які мали найбільш декоративне забарвлення, махровість, рясність та тривалість квітування. В результаті довготривалого відбору троянди поступово набули більш бездоганної форми та кольору квітки.

Вважається, що ще задовго до нашої ери троянди культивували в країнах Близького сходу. Звідти вони проникли до Греції та Риму. В Китаї та Індії

культура троянд також дуже давня. З цих країн троянди розповсюдились в інші країни світу.

У 1804 р. до Англії з Китаю було інтродуковано *R. multiflora var. carnea Thory*, яка стала вихідною формою для плетистих троянд і троянд флорибунда.

Датський селекціонер Д. Т. Паульсен на початку ХХ ст. почав схрещувати карликові поліантові троянди з чайно-гібридними. Він хотів отримати троянди кращі, ніж поліантові (більш стійкі та яскраві).

Серед них найбільш відомі сорти Ельза Паульсен (1924) та Кірстен Паульсен (1924). Пізніше і іншими селекціонерами були виведені крупноквіткові гібридно-поліантові сорти, які нині займають значне місце серед сортименту троянд.

В 1935 р. з'явилися поліантові гібриди типу флорибунда. Вони являли собою гібриди крупноквіткових поліантових, чайно-гібридних та мускусної троянд (*R. moschata*).

Поліантові гібриди типу флорибунда відрізняються від крупноквіткових поліантових троянд головним чином ароматом; їх квітки, розпускаючись, нагадують більше чайно-гібридні троянди; щодо росту і особливості куща, кількості квіток, ступеня махровості, тривалості квітання вони схожі з крупно квітковими поліантовими гібридами.

Крупноквіткові троянди типу флорибунда відрізняються від поліантові-гібридних стійкістю квітів як при зрізі, так і на кущі. Вони квітнуть постійно і стають більш популярними в озелененні. Троянди флорибунда відносно стійкі до хвороб і краще, ніж чайно-гібридні, переносять суворі зими.

Важливий внесок для отримання сортів групи флорибунда зробив німецький селекціонер Кордес. Він вивів сорт Сва, який мав велике значення у подальшій селекції. У 1936 р. Кордес отримав гібридно-поліантовий сорт Бебі Шато, який при наступному схрещуванні з чайно-гібридним сортом Крिमсон Глорі дав сорт Кордес Зондермельдунг з яскраво-червоним забарвленням квітки, якого ніколи раніше не було у троянд.

Американська компанія Jacksonand Perkins в селекційній роботі широко застосовувала гібридно-поліантовий сорт Пінокіо, створений Кордесом, і отримала у 1947 р. видатний сорт Фешн (флорибунда) з неперевершеними темно-кораловими квітками красивої форми та з тривалим квітанням.

У вітчизняній селективній роботі значний внесок має Никітський ботанічний сад (м. Ялта), де селекціонерами було виведено ряд сортів троянд флорибунда, а саме: Серце Данко, Костер Артека, Українська Зоряка, Вогні Ялти, Полум'я Сходу тощо. У 1955 р. в результаті схрещування сорту Кордес Зондермельдунг з сумішню пилку Генріх Вендланд і Крिमсон Глорі було отримано сіянець, який отримав назву Красуня Ялти – неперевершено коралово-рожевого кольору з крупномахровими квітами та інтенсивним ароматом.

Нещодавно з групи троянд флорибунда було виділено ще дві групи кущових троянд, а саме: грандифлора та патіо.

Завдяки наполегливій праці селекціонерів у сортах даної групи поєдналися найбільш важливих якостей садових квітів, а саме: морозостійкість, стійкість до захворювань, тривале цвітіння, довершеність форми та забарвлення квітки.

Відмінною рисою троянд флорибунда є суцвіття, на одному пагоні можуть бути зібрані кілька великих суцвіть. Квітка може досягати розміру близько 7 см, хоча є сорти, у яких розмір сягає і 10 см. Більшість квітів не мають запаху, але завдяки зусиллям селекціонерів, деякі сорти виділяють ледь вловимий, приємний аромат. Висота рослини коливається від 30 см до 1 м

Завдяки своїм неперевершеним якостям сорти троянд флорибунда займають почесне місце у зеленому будівництві та декоративному квітникарстві.

Отже, на основі аналізу літературних джерел щодо вивчення селекційної діяльності виведення сортів різних садових груп троянд, описано походження групи троянд флорибунда.

Вивчено основні декоративні особливості сортів даної групи, визначено їх переваги, у порівнянні з батьківськими групами чайно-гібридних та поліантових троянд, що робить їх перспективними у використанні для озеленення територій.

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ СОРТІВ *SPIREA* L. В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

І.М. ПУШКА, кандидат с.-г. наук, доцент

А.В. БУРЛАКА, студентка 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

Представники роду Спірея або Таволга, (*Spirea*L.) це інтродуковані рослини, яких в Україні налічується понад 100 видів, гібридів і форм. Вони є високодекоративними, використовуються в різних типах насаджень.

Метою дипломної роботи було вивчення еколого-біологічних особливостей сортів роду *Spiraea japonica* L '*Crispa*', *Shirobana*', '*Golden Princess*', '*Goldflame*'. та розробка заходів вдосконалення їх розмноження умовах Правобережного Лісостепу України.

Об'єктом дослідження сорти зарубіжної селекції: *Spiraeajaponica* '*Crispa*', *Shirobana*', '*Golden Princess*', '*Goldflame*'.

Предметом дослідження були еколого-біологічні особливості та закономірності розмноження 4 сортів *Spiraea japonica* L.

Методи дослідження: лабораторний, польовий та статистичний методи збору й обробки інформації.

Таволги, поширені в районах помірною та субтропічного клімату Північної півкулі. Ареал роду охоплює Європу, Азію й Північну Америку. Центр видового різноманіття знаходиться у Південно-Східній Азії, а видів секції *Spiraria* – у Північній Америці. Види таволг характеризуються різними термінами настання тих чи інших фаз, а саме, неоднаковими термінами початку й кінця вегетації, росту пагонів, цвітіння та дозрівання плодів тощо.

Пропонуємо розглянути проходження основних фенологічних фаз досліджуваних сортів спіреї японської (табл. 1).

Таблиця 1

Проходження фенологічних фаз росту та розвитку *Spiraea japonica* L. в умовах Правобережного Лісостепу України, середні за 2015–2017 рр.

№ з.п	Сорти	Крайні дати фенологічних фаз розвитку			Закінчен-ня росту пагонів	Зимостій-кість
		Набрякання бруньок	Розпускання бруньок	Розпускання листків		
1	<i>S.japonica</i> L. ' <i>Crispa</i> '	15.02- 12.04	1.03-20.04	15.03-23.04	18.06 ±7	I
2	<i>S.japonica</i> L.' <i>Goldflame</i> '	8.03- 10.04	28.02- 17.04	19.03-8.05	7.06 ± 11	I
3	<i>S.japonica</i> L. ' <i>Golden Princess</i> '.	01.03.- 13.04.	3.03 - 20.04	20.03-25.04	27.06 ± 10	II
4	<i>S.japonica</i> ' <i>Shirobana</i> '	27.02- 13.04	28.02 - 20.04	1.03-25.04	7.07 ± 9	II

Живцювання проводили напівздерев'янілими живцями в кінці активного росту перед цвітінням (15.06) і під час цвітіння в період затухання активного росту (3.07).

Розмноження багатьох видів, форм і сортів декоративних та плодових культур стебловими живцями є одним з основних способів зберігання у вегетативному потомстві господарсько-цінних ознак та властивостей. Укорінюваність живців була високою, і коливалася в межах 72–82 % відповідно, що пов'язано з високим вмістом ендогенних ауксинів в пагонах, які сприяють високій ризогенній здатності живців в ці періоди (табл. 2). Живцювання *S. japonica* '*Golden Princess*' проводили в активного росту та у період затухання активного росту пагонів в фазу цвітіння (в кінці фази цвітіння). Укорінюваність живців, у фазу інтенсивного росту пагонів була в межах 30,4–43,1 %. Дещо вищими показниками укорінювання відзначалась живці, заготовлені у фазу уповільнення активного росту пагонів – 52,1–37,3% в середньому по сортах. Слід зазначити, що сорт *Crispa* мав найнижчі показники укорінювання незалежно від фази росту пагонів. Проведеними дослідженнями встановлено, що у фазу інтенсивного росту пагонів, найбільший вихід укорінених живців був зафіксований з базальної частини пагону, дещо нижчий – з медіальної частини, і найнижчий (*Crispa*, 30,4 %) з апікальної.

**Укорінюваність стеблових живців культиварів *Spiraea japonica* L.,
середні дані за 2015–2017 рр., %**

№ п.п.	Сорт	Фаза інтенсивного росту пагонів			Фаза уповільнення інтенсивного росту пагонів		
		А	М	Б	А	М	Б
1	<i>Crispa</i>	30,4	31,7	35,9	42,7	40,1	37,3
2	<i>Golden Princess</i>	32,6	36,4	41,4	46,1	43,2	40,6
3	<i>Shirobana</i>	34,8	36,9	43,1	52,1	49,7	46,3
4	<i>Goldflame</i>	31,5	32,6	39,5	46,8	42,1	40,0

У своїх дослідженнях ми використовували два симулятори росту Biodux, та Енерген Аква у стимулятивних концентраціях 20, 30, 40, та 50 мг/л. Контрольним варіантом була обробка водою. В ході проведених досліджень встановлено, що використані рістрегулюючі сполуки позитивно впливають на укорінюваність живців досліджуваних сортів та їх біометричні показники. Так, встановлено, що використання, що використання Biodux у концентраціях 20–50 мг/л суттєво підвищували вихід укорінених живців усіх досліджуваних сортів *Spiraea japonica* L (від 67,7 до 95,8%). Ефективними стимулятивними дозами для живців досліджуваних сортів є концентрації рістрегулюючих речовин, які становлять 30–50 мг/л. Найвищим відсотком укорінення відзначались живці, оброблені Biodux у концентраціях 40–50 мг/л.

Вихід саджанців культиварів *Spiraea japonica* L. згідно товарних гатунків залежно від способу дорощування свідчать, що сумарний вихід саджанців після дорощування у варіанті досліду з весняним пересаджуванням у шкілку становить від 52,7 у сорту *Shirobana'* до 96,1%. При цьому показники виходу саджанців у контейнерах становили від 82,8% до 58,2%. Вихід товарних саджанців першого гатунку коливався в межах 65,3–70,1 залежно від сорту, при контейнерному способі дорощування.

Завдяки декоративним властивостям сорти *Spiraea japonica* L. '*Shirobana'*', '*Golden Princess'*', *Crispa*, *Goldflame* можна застосовувати при створенні різних композиційних елементів ландшафтного дизайну (солітери, алеї, боскети, групи, тощо).

В умовах Правобережного Лісостепу України вирощування садивного матеріалу *Spiraea* L. на основі стеблових живцювання, з врахуванням розроблених нами ефективних агрозаходів, є рентабельним і економічно доцільним. При реалізації саджанців за ціни реалізації 40 грн. за дотримання рекомендованої технології вирощування рівень рентабельності становить 340,7 %.

ЕЛЕМЕНТИ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ У СТВОРЕННІ ЛАНДШАФТНИХ КОМПОЗИЦІЙ

В.С. ВАЛАНТИР, студентка 61-спм групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

Завдяки ландшафтному дизайну стає можливим зробити життя затишніше. Ландшафтний дизайн направлений на створення штучного середовища на ділянці, але з використанням природних компонентів. Він охоплює впорядкування присадибних ділянок, вулиць, ландшафтів, підприємств, озеленення територій, садово-паркове мистецтво.

Ландшафтному проектуванню приділяється особлива увага, оскільки воно допомагає професійно спроектувати затишні місця відпочинку й правильно розташувати рослини, штучні водойми, доріжки й багато інших елементів ландшафтного дизайну.

При виборі стилю майбутніх зелених насаджень потрібно дотримуватись єдності, гармонії будівлі та концепції всієї ділянки. Стилiстика фасаду залежить від смаку господарів та їх можливостей. Однак, у будь-якому випадку, не слід забувати про оточуючі будівлі та особливості існуючого природного ландшафту.

Важливою умовою успішного озеленення – правильний добір рослин, що відповідають конкретним кліматичним й екологічним умовам, а також ландшафту. Вони завжди будуть краще розвиватися в умовах, максимально наближених до природного середовища їхнього перебування. Розташування ділянки, від якого залежать особливості його оформлення, змінити не можна, однак завжди можна підібрати такі рослини, які зможуть його прикрасити. Зовнішній вигляд садової композиції визначається головним чином саме правильним вибором окремих елементів ландшафту. Це питання варто продумати у всіх деталях до того, як приступати до озеленення, що дозволить заощадити засоби й час.

Квітники беззаперечно є одним з головних засобів декоративного оформлення саду. Квіти та квітники додають особливої привабливості об'єкту. Вони повинні бути підпорядковані єдиному художньому задуму і пов'язані з характером планування ділянки, розташуванням груп дерев та чагарників. Квіткове оформлення кожної ділянки повинно бути декоративним і справляти цілісне враження за весь вегетаційний період – з ранньої весни до пізньої осені. Це досягається такою організацією посадок багаторічників у квітниках і змішаних групах, при якій замість відцвілих рослин поруч квітують інші, причому переважаюче забарвлення в різних місцях ділянки змінюється впродовж року.

Велике значення при складанні асортименту рослин мають їх декоративні властивості: загальний вигляд, висота, форма, забарвлення суцвіть та листя, рясність і період квітування тощо. Підбирати і розмішувати рослини потрібно

так, щоб декоративні властивості кожної з них були виявлені якнайкраще. Підбір забарвлення рослин повинен забезпечити виявлення і гармонійне поєднання деталей квітника при більш чіткому виділенні головних його елементів. Лише у окремих випадках квітковий масив являє собою однорідну за кольором поверхню.

Висаджування рослин може бути різних видів: алейні і рядові посадки рослин з розлогою натуральною кроною, а також дерев, кронам яких стрижкою надається строга геометрична форма; групові посадки, де поряд з деревами висаджуються чагарники і трав'яні рослини; поодинокі висаджування дерев і чагарників різної форми; групові висаджування трав'янистих рослин; посадка витких рослин. Підбір і розташування рослин нерозривно пов'язано з об'ємними рішеннями архітектурних та декоративних споруд. Використання даних прийомів у різноманітних поєднаннях дає величезну кількість конкретних архітектурно-композиційних рішень.

Робота з «живим» матеріалом ставить перед озеленувачами завдання передбачити фактор росту рослин, щоб і через п'ять, і через десять, і через сорок років запроєктований об'єкт виглядав привабливо і не перенасичено.

Доріжки, дороги, стежки – важливий функціональний елемент впорядкування. Вони відіграють не меншу роль, ніж сама рослинність. Основне їх призначення, звичайно, практичне. Доріжки зв'язують між собою різні зони, і в той же час, відокремлюють їх одну від одної. Майданчики служать для паркування машин та занять спортом. Головне призначення мощення – позбавлення від бруду, який утворюється під час танення снігу та після дощів. Професійно спроектовані доріжки в одному місці підкреслять перспективу, в іншому – обернуть погляд спостерігача на красиві місця.

Матеріали, що використовуються для створення садових доріжок – дуже різноманітні. Це і традиційна тротуарна плитка всіх кольорів, розмірів та форм; натуральний або штучний камінь; галька, гранітний відсів, щебінь, дерево. Різноманіття матеріалів надихає до прийняття вишуканих рішень, які згодом не раз тішитимуть. Доріжки повинні стати невід'ємною частиною ландшафту, вони повинні гармонійно вписуватися в дизайн, лише доповнюючи його, вносячи до нього певну індивідуальність.

На цьому етапі визначаються з типами мощення. Цей вибір повинен пов'язуватися зі стилем будинку. Дуже вдало виглядатиме трава між камінням доріжки. Використовується також декоративний ефект поєднання плит різноманітної конфігурації. Крокові доріжки необхідні там, де пересування людей обмежене та у тих місцях, де нераціонально влаштовувати доріжки інших типів. Це може бути крокова доріжка на газоні або через квітник. Також використовується мощення з клінкерної цегли. Вона без пустот, високої термічної обробки та є довговічним й ефективним матеріалом. Також застосовується комбіноване мощення (комбінації з різноманітних типів каменю та бруківки).

У мистецтві ландшафтного дизайну огорожа розглядається як складова саду, що значною мірою формує перше враження від нього. Огорожі часто

зводять з дерева, каменя, бетону, залізобетону, цеглин, металу або комбінуючи ці матеріали. При творчому підході кожен варіант огорожі може бути цінним елементом садового дизайну.

Живопліт – прекрасний засіб огорожі території. Буйна рослинність може бути більш непрохідною, ніж звичайна дерев'яна огорожа. І це, не говорячи вже про те, що живопліт має напрочуд красивий зовнішній вигляд. Досить часто зводяться комбіновані огорожі, в яких поєднано огорожу з будматеріалів та живоплотів. Жива огорожа призначена не тільки для технічних цілей (наприклад, розділити територію на зони), вона може нести й декоративну функцію. Незвичайний колір листя, квіти та плоди приваблюють до себе увагу.

Стрижені огорожі і чагарники використовують для створення високих зелених стін, живоплотів, бордюрів, а також у вигляді стрижених екземплярів. Живоплоти – вільноростучі або формовані чагарники (рідше дерева), висаджені в один або більше рядів, які виконують декоративну, загороджувальну або маскувальну функції. Живоплоти класифікують за висотою, кількістю рядів у них, а також за системою догляду за ними: стрижені або формовані, нестрижені. Для стрижених живоплотів використовують чагарники з добрими пластичними властивостями: бирючину, глід, аличу, різновиди бузку, чубушників, снігоягідника; з вічнозелених – тую західну, тис ягідний, самшит та ін.

Живоплоти створюють однорядними, дворядними і трирядними схемами посадки. Густина висаджування залежить від властивостей рослин і від розмірів саджанців. При висаджуванні чагарників для живоплотів копають загальну траншею, ширина і глибина якої залежать від кількості рядів огорожі, виду рослин і розмірів посадкового матеріалу. Підстригають огорожу на другий рік після висаджування, причому першу стрижку проводять якомога нижче, щоб посилити куціння. В подальшому стрижку здійснюють не менше двох разів на рік: у червні і липні або серпні. Живоплоти, створені із красиво-квітучих і красиво-плідних чагарників не піддаються формувальній стрижці за винятком обрізки окремих гілок, які сильно виступають за загальну лінію крони.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПАРКУ «ЯПОНСЬКИЙ САД» В СМТ. ДОБРОСЛАВ ЛИМАНСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.А. ДУНАЄВСЬКИЙ, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Т.В. МАМЧУР, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Японські сади приховують у собі особливу чарівність. Нерухомі вони ніби розступаються перед поглядом глядача, наповнюючи його відчуттям прекрасного.

Спостереження за японським садом має свою особливість, яка закріплюється в дивовижному єднанні глядача і творця саду, які жили тисячу років назад. Їх зусилля актуальні і сьогодні, розуміючи це, ми намагаємось принести таку красу в наші сади [1].

Традиція влаштування японського саду може стати джерелом натхнення що змінить наш погляд на сад і пейзаж, і насправді, зрозуміємо ту чарівність та гармонію, що включає у себе сад. А вивчення цих традицій дозволить, озирнувшись на давно знайоме оточення, знайти нові шляхи самовираження.

Тому влаштування японського саду є об'єктом озеленення різних територій, зокрема сільських і міських, де створює притаманну природі красу та відчуття спокою.

Мета і завдання роботи: розробити проект озеленення та благоустрою парку «Японський сад» в смт. Доброслав Лиманського р-ну Одеської області.

Для виконання даної мети поставлено такі завдання:

- на основі літературних джерел ознайомитись з типами японських садів, історією їх створення;
- вивчити правила влаштування та підбір рослин для японського саду;
- провести функціональний та архітектурно-планувальний аналіз території парку «Японський сад»;
- підібрати агротехнічні заходи по догляду за створеними зеленими насадженнями;
- запропонувати благоустрій властивий японським садам;
- представити проекти озеленення та благоустрою парку «Японський сад»;
- розрахувати кошторис витрат на проектування озеленення та благоустрою території парку «Японський сад».

Об'єкт проектування: територія парку «Японський сад» в смт. Доброслав Лиманського району Одеської області. Знаходиться селище міського типу за 50 км від м. Одеса. Парк влаштовано на проспекті 40-річчя Вивільнення навпроти центру працевлаштування, тому його відносять до внутрішньо-міських зелених просторів, за функціональним призначенням – загального користування. Площа 1055,7м². Об'єкт історичної та архітектурної цінності немає, призначений для відпочинку місцевих жителів.

Предмет проектування – влаштування парку в японському стилі.

Методи дослідження – загальнонаукові (аналіз, синтез, спостереження) і конкретні (спеціальні) пізнання, що розроблені для дендрології, ландшафтного проектування, фізіології рослин та інших біологічних дисциплін.

Ідея створення парку «Японський сад» пов'язана з тим, що цей рік в Україні оголошено роком Японії в Україні.

Японія – це перспективна країна, на яку варто рівнятися та брати приклад у створенні садово-паркових композицій на територіях сіл та міст. Парк «Японський сад» – це частина культури японського народу, як символ удосконалення земної краси. Територія для озеленення та благоустрою має загальнодержавне значення та була виділена в селищній раді смт. Доброслава.

У минулому дана ділянка призначалася для звалища сміття. На таких місцинах досить актуально на сьогодні є створення перлин садово-паркового мистецтва.

Територія підлягла повній реконструкції: вивезення сміття, вивезення та заміна ґрунту. Японський стиль передбачає влаштування садів з каменів, водойм з рибками, встановлення урн, лав, дорожньо-стежкової мережі, підбір рослин, їх відповідна організація та чайний будиночок, який призначено для проведення церемонії японського чаювання відвідувачами парку.

У створенні парку було підібрано асортимент рослин як хвойних, так і листяних деревних та кущових порід: *Acer japonicum* 'Shaina' L., *Buxus sempervirens* L., *Juniperus sabina* 'Blue Carpet', *J. chinensis* 'Pfitzeriana Aurea', 'Mint Julep' L., *J. virginiana* 'Skyrocket', 'Blue Arrow', ґрунтопокривні *J. horizontalis* 'Prince of Wales', 'Wiltonii', 'Glauca'; карликові форми *Picea abies* 'Nidiformis', 'Ohlendorffii' A. Dietr., *Pinus mugo* Turri.; штамбова форма *Thuja occidentalis* 'Woodwardii' L.; плакучі форми *Betula pendula* 'Yuongii' L., *Prunus serrulata* 'Pendula' Lindl.; гарноквітучі *Forsythia suspensa* (Thunb.) Vahl., *Spirea japonica* 'Little Princess', 'Shirobana' L., *Spirea x bumalda* 'Crispa', по периметру доповнено *Tilia cordata* L.; підібрано види багаторічних трав'янистих рослин: *Iris* L., *Paeonia suffruticosa* Andrews., *Hemerocallis* L., *Hosta* Tratt., *Stachys* L., *Saxifraga* L., *Yucca* L. та ін., а також запропоновано висадження бонсай 'Niwaki' з *Juniperus* L., *Pinus* L. На ділянках передбачено газон, групи рослин задекоровано декоративною корою (рис. 1.) [2].

Рис. 1. Фотофіксація досліджуваного об'єкту¹

¹ Використано фото голови селищної ради Л.Я. Прокопечко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com>

Важливим елементам у створенні японських садів є благоустрій території. Так, згідно проекту благоустрій парку передбачає влаштування лавок, урн, альтанки, чайного будиночку, місточків, «Ісі торо» – кам'яні ліхтарі, дорожньо-стежкове покриття з декоративної плитки, створення штучної водойми з журавлями [2] та рослинами: *Nymphaea* L., *Iris* L., *Juncus* L. та ін. (рис. 2.).

Рис. 2. «Кам'яний сад», альтанка(ліворуч), «Ісі торо» – кам'яний ліхтар(праворуч)¹

Рис. 3. Штучна водойма¹

Створений парк «Японський сад» символізує собою досконалий світ живої природи і призначений для споглядання та філософських роздумів коли людина повністю відключається від шаленого ритму сучасного життя і може на самоті помірковувати над справжнім сенсом свого буття. Саме тому на території було встановлено банер з особливими правилами, які діють на території парку:

1. Забороняється бігати, кричати та голосно розмовляти.
2. «Садом каміння» можна тільки милуватися, а не заходити на його територію.
3. Біля водойми можна стояти чи сидіти, але категорично забороняється кидати в нього будь-які предмети та годувати рибок.
4. На території не можна приймати їжу і розпивати будь-які напої, окрім чаю.
5. На лавочках і в альтанці прийнято сидіти, а не ходити по них або чіплятися за перила.
6. Для сміття в парку встановлено урни.
7. Звертати увагу відвідувачам на те, що на території цілодобово ведеться відеоспостереження.

8. Цінувати працю людей, які створили цю красу.

Отже, влаштування парку «Японський сад» для мешканців та гостей смт. Доброслава надає можливість отримати багато вражень від витонченої перлини садово-паркового мистецтва, забезпечить усамітнення та комфортний відпочинок. Бережне ставлення до парку забезпечить йому довговічність, а запропоновані агротехнічні заходи, їх дотримання та своєчасне виконання сприятиме збереженню парку в належному стані.

Список використаної літератури

1. Кетчел Р. Японский сад за несколько дней: планировка, устройство, готовые проекты [пер. с англ. О.В. Козловой] // Роберт Кетчел. – Изд-во «Кродесь-Букс», 2002. – 159с.
2. Фото Л.Я. Прокопечко (голова селищної ради смт. Доброслав). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com>

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ М. УМАНЬ

Р.Ю. ЛЯШКО, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

Художній образ водного саду реалізується під впливом використання законів архітектурної композиції. Використовуючи масштаб простору, пропорційне ділення території та її елементів, метр і ритм, контраст і нюанс, а також характер планування можливо створити заданий тип ландшафтного простору. Детальна розробка проекту озеленення та благоустрою присадибної території передбачає створення комфортних умов перебування усіх членів сім'ї на даній території. Тому, при створенні ландшафтно-просторової композиції будемо враховувати, що на даній території проживатиме сім'я з п'яти чоловік (двоє дорослих і троє дітей). Присадибна ділянка, на якій буде розташований водний сад прямокутної форми, загальною площею 0,1 га. Згідно з архітектурно-планувальним рішенням просторову організацію водного саду проектуємо в ландшафтному стилі. Унікаючи геометричних форм та чітких ліній при озелененні присадибної ділянки створюється ілюзія природного спокійного ландшафту, який несе в собі спокійні та радісні позитивні емоції. При розробці об'ємно-просторової композиції пропонуємо створити групи деревно-чагарникової рослинності, різні види квітників, водні облаштування, малі архітектурні форми та використати елементи геопластики.

Одним із головних завдань проектування водного саду є різнопланове відкриття пейзажів з різної частини ділянки. Починати роботи по створенні архітектурно-ландшафтної композиції приватної садиби пропонуємо з

попереднього визначення меж водних об'єктів: фонтану та садового ставка. Наступним етапом формування архітектурно-ландшафтної композиції є прокладання садових доріжок та визначення меж майданчиків. Слідуючим етапом створення водного саду є підбір асортименту зелених насаджень, так як зелені насадження на ділянці відіграють важливу роль: вони покращують мікроклімат ділянки, захищають від сонця, від вітру, збільшують відносну вологість повітря, знижують вуличний шум, поглинають пил, тощо. Вони сприяють досягненню функціонального, екологічного і естетичного комфорту.

Так, як присадибна ділянка окрім декоративного має й утилітарне призначення в асортимент включаємо плодові дерева та кущі, які висаджуємо у північно-західній частині ділянки. Використання такого прийому забезпечить збереження загального вигляду всієї декоративної композиції та доповнить присадибну ділянку цінними плодовими культурами.

Наведемо детальні характеристики архітектурно-планувальної структури кожної зони (рис. 1). *Ландшафтно-архітектурне рішення вхідної зони* є, безперечно, дуже важливим етапом створення усїєї об'ємно-просторової композиції присадибної ділянки. Так як уся об'ємно-просторова композиція матиме ландшафтне планування пропонуємо рішення у вхідній зоні створити змішану групу з використанням гарноквітучих кущів різного строку цвітіння та трав'янистих багаторічників. Оздоблюємо його виткою трояндою великоквітковою. Праворуч від входу створюємо міксбордер. Характерною особливістю міксбордера є використання в даній композиції різних видів та сортів квіткових рослин, які мають різні строки та тривалість цвітіння. Тому міксбордер має декоративний вигляд від ранньої весни до пізньої осені. Для міксбордера у вхідній зоні використовуємо багаторічні квіти різного строку цвітіння.

Дитяча зона. Планувальна структура дитячої зони має свої специфічні риси організації простору. Дитячий майданчик повинен добре проглядатися з усіх частин ділянки: з вікон котеджу, із зон тихого та активного відпочинку. Озеленення дитячої зони також має підпорядковуватись певним правилам. В дитячій зоні не можна висаджувати рослини з отруйними плодами чи іншими їх частинами. Плодові дерева та кущі краще взагалі не висаджувати. Не слід озеленювати дитячу зону хвойними рослинами з колючими голками, такими як сосна, ялина тощо. Щодо облаштування дитячого майданчику, то воно має бути виконане з природних, або штучних, але безпечних матеріалів.

У дитячій зоні пропонуємо встановити гойдалку й мобільний пластиковий будиночок та створити композицію група, з використанням різних видів гост та гортензії великоквіткової.

Обідню зону створюємо в центральній частині ділянки. Оглядовими точками композицій цієї зони будуть бесідка та садова лава. Поряд з бесідкою та садовою лавою пропонуємо використати міні-композиції з використанням різних видів хвойних, вічнозелених, декоративно-листяних та квіткових рослин.

Рис. 1. Генеральний план

Однією із головних зон усієї об'ємно-просторової композиції водного саду згідно нашого проекту буде садовий ставок. Визначаємо зону садового ставка, як *зону тихого відпочинку* мешканців котеджу. Звісно, композиційним центром даної зони є садовий ставок. Оглядовими точками даної зони є бесідка та котедж. Ландшафтна організація усього простору присадибної ділянки визначає в тому числі і стиль зони тихого відпочинку. Садовий ставок матиме плавні обриси. Для більшого наближення до природного вигляду пропонуємо поблизу нього створити рокарій, композицію з рослин та каміння, яка характерна лише для пейзажного стилю, болотними та прибережними рослинами. По периметру усієї садиби висаджуємо групи вічнозелених рослин, які мають фітонцидну дію та гарноквітучі кущі. Об'єднуючим елементом усіх зон об'ємно-просторової композиції, безумовно, є дорожно-алейна мережа. Для садових доріжок пропонуємо використати піщаник або вапняк. В зоні тихого відпочинку пропонуємо створити покриття з натурального каменю різної геометричної форми. Благоустрій території приватної садиби неможливий без використання спеціального вечірнього освітлення. Перш за все, слід продумати освітлення з урахуванням функціональних, утилітарних та естетичних задач. Підсвічування повинне підкреслювати найцікавіші і оригінальні планувальні елементи ділянки. Передбачаємо декоративне освітлення найцікавіших ландшафтних композицій, підсвічування фонтану.

ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В С. ПАВЛІВКА ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ

О.Ю. МАШАРОВСЬКИЙ, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Ю.А. ВЕЛИЧКО, кандидат с.-г. наук, доцент
Уманський національний університет садівництва

Малим садом умовно називають обмежений простір, в якому людина вступає в контакт з природним середовищем, організованою рослинністю, рельєфом, водоймою, архітектурними спорудами та малими формами.

При розбитті сучасного малого саду при індивідуальному житловому будинку уся садиба ділиться на три частини: невеликий садок перед будинком за входною хвірткою; внутрішній сад, що займає значну частину території садиби, відокремлений від будинку огорожею або зеленими насадженнями, і наявний іноді так званий кухонний садок.

Малий сад повинен проектуватися за особливими законами композиції обмеженого простору з ретельним промальовуванням усіх елементів і деталей. Необхідно детально досліджувати ділянку, виявити можливості її

функціонального використання, передбачити раціональний рух, вивчити навколишній ландшафт.

Об'єкт проектування знаходиться в селі Павлівка Жашківського району Черкаської області по вулиці Шевченка 35.

Площа земельної ділянки разом з городом складає 0,54 га. Територія присадибної ділянки, що відводиться під озеленення та благоустрій складає 0,16 га, це майже третина від загальної площі. Зі східного та західного боку межує із сусідніми садибами. В кінці городу знаходиться ставок, який перетинає все село. Рельєф території рівнинний з незначним ухилом у бік ставка.

На території земельної ділянки є житловий будинок та побутові приміщення. Існуючі елементи озеленення (квітник біля будинку) знаходяться в незадовільному стані, а з елементів благоустрою – бетонована під'їзна доріжка та доріжка що сполучає будинок з підсобними приміщеннями.

Територія, відведена під озеленення та благоустрій, відмежована від вулиці, сусідніх ділянок та городу парканом.

Перед тим, як розпочати будь-які роботи з озеленення чи благоустрою необхідно провести зонування території, що дасть можливість раціонально використати відведену територію, створити сприятливі умови для проживання та відпочинку господарів.

Підчас проведення роботи ми виділили наступні зони:

- ✓ вхідна;
- ✓ зона для відпочинку;
- ✓ плодового саду;
- ✓ декоративна грядка.

Ми зупинили свій вибір на змішаному стилі, який на сьогодні є досить поширеним та актуальним, оскільки дає можливість поєднати існуюче із запроєктованим, що часто досить складно зробити. Обрана концепція в підборі та створенні композицій для озеленення даної території передбачає використання як елементів в регулярному стилі (рядові насадження), так і елементів у ландшафтному або природному стилі.

Вхідну зону пропонуємо оформити такими композиціями, як рядове насадження з ялівцю горизонтального (*Juniperus horisontalis* L.) вздовж вхідної доріжки. З правого боку від доріжки, насадження ялівцю поступово переходять у рокарій, що обрамлятиме доріжку, яка веде до господарських споруд. В цій композиції будуть використані такі рослини, як вже згаданий ялівець горизонтальний, обрієта культурна (*Aubrieta x cultorum* Bergmans), очиток скельний (*Sedum rupestre* L.), очиток їдкий (*Sedum acre* L.). Дану композицію пропонуємо доповнити та надати їй більшої охайності використовуючи у якості мульчуючого матеріалу мармурову крихту світло-сірого кольору із вкрапленнями білого.

Запроєктована система доріжок запланована таким чином, що у вхідній зоні з'являється «острівець», завдяки прокладеній доріжці, яка ніби розрізає територію навпіл. Тому буде логічним продовжити розпочату композицію з

грунтопокровних рослин та ялівцю. В центрі даної ділянки пропонуємо зробити площадку круглої конфігурації задекоровану відсипкою з того ж мультчучого матеріалу, що і в рокарії. В цій декоративній композиції буде використано ялівець козацький (*Juniperus sabina* L.). З правого боку, від вище згаданої композиції, ми запланували ще один острівець округлої форми, тобто в коло більшого діаметру буде вписуватись коло меншого з використанням аналогічних мульчуючих матеріалів, які вже будуть відрізнятись за кольорами, білий – в меншому колі та сірий в – більшому. Із рослин, в цій композиції буде висаджене одне дерево кипарисовика тупого (*Chamaecyparis obtusa* Nana) карликової форми.

На задньому плані розташовуємо солітерні насадження з таких рослин: бук лісовий (*Fagus sylvatica* L.) пурпуроволистий плакучої форми та два кущі вейгели гібридної (*Weigela hybrida* Jaeg.) сортів 'Bristol Snowflake' та 'Eva Rathke' контрастних кольорів (квіти червоного та білого забарвлення).

У вхідній частині території, з лівого боку від вхідної клітки, попід паркан пропонуємо висадити три кущі піраканти (*Pyracantha* L.) з різним забарвленням ягід, які в зимовий час зберігаються на кущі, сама ж рослина є вічнозеленою.

Зона відпочинку буде зосереджена в північній частині території, позаду житлової будівлі. Підтримуючи заданий напрямок в геометрії композиційних елементів, майданчик для відпочинку матиме округлу конфігурацію. Озеленення даної території буде виконано з елементами ландшафтного стилю, а саме буде створено два рокарії з північно-західного та південного боку даної ділянки. Одним з ключових елементів у поєднанні композицій даного об'єкту є мармурова крихта, яка також буде використана і в цьому випадку. Рослинне наповнення композицій буде включати наступний асортимент рослин: обріета культурна (*Aubrieta x cultorum* Bergmans), очиток їдкий (*Sedum acre* L.), живуча повзуча (*Ajuga reptans* L.), діцтрапричудова (*Dicentra spectabilis* (L.) Lem.), копитень європейський (*Asarum europaeum* L.), флокс причудовий (*Phlox toena* Sims), алісум скельний (*Alyssum saxatile* L.), спірея японська (*Spiraea japonica* L.), кизильник гібридний (*Cotoneaster x suecicus*).

Представлений асортимент рослин включає, як світлолюбні рослини так і ті невитривалі, оскільки деяка частина насаджень біде потрапляти під тінь дерев, які на даний час зростають на ділянці. В цілому ми максимально зберегли існуючі насадження та включили їх в загальну композицію.

Між будинком та майданчиком для відпочинку прокладено доріжку, яка веде до погребу, вздовж неї ми пропонуємо створити рядову посадку з бузку звичайного (*Syringa vulgaris* L.), який також буде використано в поодиноких насадженнях для поєднання окремих зон і ще в одному рядовому насадженні попід паркан в південній частині території.

Зліва від зони відпочинку буде створено декоративну грядку з пряними, зеленними та ягідними культурами.

На території не зайнятій під декоративними насадженнями, будівлями, майданчиками та стежковою мережею пропонуємо влаштувати звичайний садово-парковий газон.

Рослини для озеленення всієї території обирались з врахуванням їх еколого-біологічних особливостей та декоративних ознак, що дає можливість насадженням зберігати декоративність впродовж року, а також гармонійно поєднуватись між собою.

Починаючи проектування елементів благоустрою на території, передусім відмітимо, що на ділянці вже існують бетонні доріжки, які сполучають житловий будинок з підсобними приміщеннями. Зважаючи на їх неестетичний вигляд, який є неприйнятним для загальної композиції пропонуємо зробити мощення з тротуарної плитки та додатково прокласти доріжки, які б сполучали усі зони за виключенням плодового саду.

ЛАНДШАФТНИЙ ПЛАН В СКЛАДІ СХЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ МІСТА

М.Ю. ОСІПОВ, кандидат с.-г. наук, доцент

Ю.Г. ФЕЩЕНКО, студент 61-спм групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

Міські ландшафти – один з основних об'єктів ландшафтного планування. Сучасний ландшафт міст – продукт багатовікового розвитку, що включає в себе елементи, різні за віком і походженням, місцем у міській системі озеленення, рекреаційними функціями і роллю в міському екологічному каркасі. Для оцінки стану міських ландшафтів доцільно використовувати космічні знімки останніх серій з високою роздільною здатністю. Дешифрування дистанційних матеріалів дозволяє виявити важливі тенденції зміни міських екосистем, серед них: загальне старіння і розпад багатьох найцінніших насаджень, в тому числі тих, що визначають історичний вигляд міст; прес з боку автотранспорту; заболочування вододілів в зв'язку з забудовою і знищенням елементів природної дренажної мережі; зникнення прибудинкових просторів (тобто дворів) у зв'язку з процесами реконструкції та перебудови старих кварталів міста і т.д.

Термін «функціональне зонування» використовується при регулюванні планування розвитку території міста. Точного визначення функціонального зонування не існує. Таким чином, суть поняття впливає з контексту нормативно-правових актів, де використовується цей термін. Так, під функціональним зонуванням розуміється поділ території міста на частини, функціонально взаємопов'язані між собою, в межах яких встановлюється однакове цільове використання земель та загальні основи правового режиму земельних ділянок. Тут «функціонування» розуміється як процес, а «функціональне зонування» – як організація процесу функціонування.

Функціональне зонування є частиною генерального плану міста, або схеми територіального планування.

У сучасному трактуванні поняття функціонального зонування отримує більш відповідне дійсності змістовне наповнення і дозволяє характеризувати будь-яку ділянку міської території як реальний тривимірний об'єкт зі своїм ландшафтом, будинками і спорудами. Відповідно сама операція зонування складається з:

- функціонального зонування – встановлення функціонального призначення шляхом визначення дозволених для використання земельних ділянок та розташованих на них об'єктів нерухомості;

- будівельне зонування – встановлення будівельного призначення містобудівних районів, кварталів і ділянок території шляхом визначення типу забудови, що характеризується показниками щільності забудови, висотою будівель і споруд в межах вказаної території;

- ландшафтне зонування – встановлення ландшафтного призначення містобудівних районів, кварталів і ділянок території міста за допомогою визначення типу організації поверхні землі, що характеризується співвідношенням площ забудованої поверхні, поверхні з рослинним покривом, незабудованої поверхні з штучним покриттям у межах зазначеної території.

У містах України зелені насадження являють сукупність невеликих паркових, бульварних, примігстральних та інших зелених насаджень, орієнтованих на формування сприятливого екологічного середовища. Найбільш суттєві недоліки такої системи, що заважають їй повноцінно виконувати роль природного каркаса, – її просторова розчленованість і функціональна недостатність. Тому завдання ландшафтного планування – мовою конкретних проектних пропозицій полягає у відновленні цілісності екологічного каркасу шляхом завершення формування системи особливо охоронюваних природних територій, резервування частини міжмагістральних зелених клинів, розвитку екологічних коридорів у долинах річок.

Міський дизайн – одне із завдань процедури ландшафтного планування. У частині пропозицій щодо формування міських просторів засобами ландшафтно-архітектури та міського дизайну ландшафтний план повинен передбачати облаштування. У сфері організації території прийомами міського дизайну, що включають в себе розміщення об'єктів малих архітектурних форм, в тому числі споруд швидко монтованих конструкцій (павільйони, кіоски, зупинки громадського транспорту, альтанки, телефонні будки), міських меблів, декоративних огорож, обладнання дитячих і спортивних майданчиків, елементів освітлення, мощення, рекламних установок і пристроїв, ландшафтний план має передбачати перехід від одиночних фрагментарних рішень до просторово розвинених комплексів благоустрою, гармонійно поєднаного з оточуючою забудовою і ландшафтом.

Ландшафтний план міста повинен запропонувати систему парків різного функціонального призначення, здатних в сукупності скласти цілісний міський рекреаційний пояс. Сучасні вимоги до відпочинку населення передбачають

розведення рекреаційних потоків відповідно до споживчих очікувань, а для цього необхідне формування паркових територій різного функціонального призначення.

Ландшафтні планувальники мають запропонувати місту достатній набір рекреаційних територій, здатних задовольнити смаки різних вікових і соціальних верств населення. Серед таких територій: великі парки культури і відпочинку окремих адміністративних районів, міські ліси, спеціалізовані спортивні парки (в тому числі для молоді та шанувальників активних видів відпочинку), виставкові парки і технопарки, гідропарки в заплавах річок, на островах і акваторіях. Безумовно, паркобудова в запропонованих масштабах не може бути здійснена раптово, однак містобудівникам, архітекторам і просто містянам важливо вбачати потенційну роль сучасних і майбутніх місць відпочинку та рекреації, щоб старі міста не перетворилися в джунглі з бетону і скла.

ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПРИВАТНОЇ САДИБИ В С. ВІННИЦЬКІ ХУТОРИ

В.М. ПУТЬ, студентка 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Ю.А. ВЕЛИЧКО, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Присадибну ділянку облаштовують і озеленюють, беручи до уваги її функціональний розподіл: житловий будинок, двір, город і фруктовий сад тощо.

Об'єкт на який було розроблено пропозиції з озеленення, має площу 0,2 га і знаходиться в с. Вінницькі хутори Вінницького району, Вінницької області по вул. Сагайдачного, 42, з південної та західної сторони межує з сусідніми присадибними ділянками, зі східної — з провулком Зеленим. Присадибна ділянка має рівнинний характер.

В північній частині проектованої ділянки знаходиться будинок площею 146,0 м² та у східній — господарча будівля. Оскільки це нова забудова то нарешті території відсутні будь-які культурні насадження та благоустрій.

Працюючи над проектними пропозиціями щодо композиційного рішення присадибної ділянки ми зупинили свій вибір на змішаному стилі, який дозволяє поєднати в ландшафтних композиціях елементи притаманні природному та регулярному стилям, тобто прямо- та криволінійність у плануванні.

Вхідну зону вирішили оформити рядовими насадженнями ґрунтопокровних троянд сортів 'Феєрданс' та 'Сноубелт' та туї західної (*Thuja occidentalis* L.) сорту 'Джанетголд' з обох боків від центральної стежки, яка

веде до входу в будинок. У цій же зоні заплановано висадити ряд кущових рослин, таких як: барбарис Тунберга (*Berberis thunbergii* DC.) форма 'Aurea' та гортензію крупнолиста (*Hydrangea macrophylla* (Thunb.) DC.) сорт 'Bodensee'.

У східній частині ділянки знаходяться господарські будівлі та гараж, під'їзд до нього пропонуємо оформити рядовим насадженням з бузку звичайного (*Syringa vulgaris* L.) сортів 'Мадам Шарль Сухіший', 'Красуня Москви', 'Кавур', штамбової форми.

Прогулянкова зона буде розташована у західній частині, огинатиме будинок та з'єднується із зоною відпочинку та дитячим майданчиком. Пропонуємо оформити її розарієм, кущовими насадженнями та рокарієм.

Всі перераховані композиції будуть гарно проглядатись і додатково оздоблювати зону відпочинку.

У розарії передбачається використати троянди з групи флорібунда сортів 'Кордула', 'Оранжесенсейшен', 'Акито'.

Ділянки з трояндами будуть розташовуватись на тлі газону та насаджень ялівцю козацького (*Juniperus sabina* L.).

Для рокарію ми підібрали наступний асортимент рослин: Ялівець козацький (*Juniperus sabina* L.), ялина звичайна (*Picea abies* L.) сорту 'Will's Zwerg' (карликова форма), сосна гірська (*Pinus mugo* Turra) сортів 'Krauskopf' (сланка форма) та 'Carsten' (карликова форма), кизильник лижачий (*Cotoneaster procumbens* Desne), чабрець садовий (*Thymus hortensis* L.), очитокідкий (*Sedum acre* L.), очиток скельний (*Sedum rupestre* L.), очиток видний (*Sedum Spectabile* L.). З метою покращення повітряного та водного режимів, а також підвищення декоративності даних насаджень в композиції пропонуємо використати декоративну мульчу з різною фактурою, а саме деревну кору світло-коричневого кольору та гранітну крихту – світло-сіру.

Вздовж доріжки яка веде до зони відпочинку й огинає розарі та розарій пропонуємо висадити гарно квітучі куші кольквіції пречудової (*Kolkwitzia amabilis* Graebn.), вейгели гібридної (*Weigela hybrida* Jaeg.) та жасмину садового (*Philadelphus pallidus* Hayek.).

Зону відпочинку ми плануємо оформити горщиковими рослинами такими, як – бругмансія (*Brugmansia suaveolens* L.), фуксія гібридна (*Fuchsia hybrida* L.), пеларгонія зональна (*Pelargonium zonale* Willd.). Перераховані вище рослини усі є гарноквітучими. За бажанням, господарі завжди можуть змінити асортимент горщикових рослин.

Також в цій зоні пропонуємо висадити одне дерево могнолії Суланж (*Magnolia x soulangeana* Soul.) та групу з ялівцю горизонтального (*Juniperus horizontalis* Moench.) сорту 'Prince of Wales'.

У південній частині присадибної ділянки пропонуємо створити ще одну міні-зону для відпочинку, яка буде межувати з дитячим майданчиком. А саме — встановити бесідку, територія навколо якої буде оздоблюватись насадженнями з кущів лаванди вузьколистої (*Lavandu laspicata* L.), яка чергуватиметься з кущами бирючини звичайної (*Ligustrum vulgare* L.) кулеподібною форми. На задньому плані будуть розташовані насадження з

шовковиці білої (*Morus alba* L. *Pendula*) плакучої форми.

Біля дитячого майданчика пропонуємо висадити одне дерево берези бородавчастої (*Betula pendula* Roth) та кущ жасмину садового (*Philadelphus pallidus* Hayek.)

На всій території вільній від забудови та дорожньо-стежкового покриття планується створити звичайний садово-парковий газон з травосуміші фірми German Grass Колібрі.

Благоустрій присадибної ділянки розпочинаємо з проектування системи доріжок, які сполучають всі зони на садибі.

За запропонованим проектом передбачені доріжки різної конфігурації та призначення, а також майданчики.

Доріжку у вхідній зоні та під'їзд до гаражу планується зробити прямолінійні. У цьому ж стилі запроектовано майданчик для відпочинку та ігровий дитячий майданчик, квадратної форми. Вижче перераховані доріжки та майданчик для відпочинку пропонуємо зробити мощеними декоративною плиткою сірого та теракотового кольору.

В той же час, доріжки, що огинають будинок із західного боку плануємо зробити округлої конфігурації, що урізноманітнить загальну композицію надаючи їй характерних рис в подальшому плануванні. Покриття цих доріжок пропонуємо зробити із мучки теракотового кольору, що дозволить нам органічно поєднати їх із доріжками з плитковим покриттям.

В ігровій зоні для упередження травмування дітей, пропонуємо зробити покриття зі спеціальної гумової плитки, також теракотового кольору, що гармонійно поєднається з кольоровою гамою використаних в інших зонах покриттів.

На майданчику для відпочинку, який знаходитиметься в центрі присадибної ділянки, по периметру буде влаштована підпірна стінка із природного каменю висотою один метр та кам'яний карман для висадки рослин, площею 13 м². Використання такого елемента дозволить створити ілюзію усамітненості, затишку. В центрі майданчику будуть розташовуватись садові меблі круглої конфігурації.

За рахунок того, що майданчик буде оформлено горщиковими рослинами та рослинами висадженими в кам'яний карман, не буде складатись враження відірваності від природи, окрім цього, висота підпірної стінки дозволить споглядати декоративні насадження прилягаючих територій.

В продовження зони відпочинку пропонуємо встановити бесідку квадратної форми, яка буде в даному проекті доречною, оскільки на присадибній ділянці заплановано ще й ігровий майданчик, який буде добре проглядатись саме з цієї точки.

Одним з елементів благоустрою також буде дерев'яний навіс над поденно-західним кутом дитячого майданчику, що дозволить дітям проводити час на повітрі у занадто сонячні або дощові дні.

Освітлення території – один з важливих моментів в ландшафтній архітектурі. Додаткове освітлення на ділянці потрібне у вечірній і нічний час

для забезпечення повноцінного нічного життя садиби.

За проектом на території присадибної ділянки мережа освітлення буде представлена у вигляді світлодіодних світильників, які будуть розташовані у вхідній зоні, вздовж доріжок, які ведуть до зони відпочинку, в розарії, біля бесідки, в рокарії, як декоративний елемент композиції.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ ПО ВУЛИЦІ ПРИВОКЗАЛЬНІЙ, 25 М. ВІННИЦЯ

І. О. ВЕЛИЧКО, студентка 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

В наш час озелененню присадибних ділянок варто приділяти достатньо уваги, адже загострення екологічних проблем згубно впливають на фізичне і психологічне здоров'я людини. До таких проблем належать: забруднення повітря, вод і ґрунту шкідливими викидами, шумова загроза тощо.

Кожна присадибна ділянка, при правильному плануванні і відповідних посадках на ній, може не тільки покращити здоров'я людей, але і принести надзвичайну естетичну насолоду, зняти психологічні, стресові навантаження від тяжкої трудової діяльності, укріпити нервову систему.

На території присадибної ділянки слід розміщувати види та сорти рослин, які б вдало підкреслювали затишність місцевості і мали санітарно-гігієнічне, естетичне і господарське значення.

Мета роботи – раціональне облаштування присадибної ділянки; покращення озеленення та благоустрою; підбір рослинного асортименту відповідно до природо-кліматичних умов, ландшафту, естетичних і практичних потреб власника ділянки.

Об'єкт дослідження – присадибна ділянка по вулиці Привокзальній, 25 м. Вінниця.

Різноманітність форм, кольору і фактури, якими володіє рослинність, дає змогу кожну невелику ділянку землі перетворити в барвистий, квітучий куточок і збагатити архітектурний вигляд будь-якої, навіть самої непрезентабельної споруди. Для цього будемо використовувати різні прийоми ландшафтного дизайну.

Передусім, на даному об'єкті була виявлена відсутність облагородженої вхідної зони і зони відпочинку, недостатня кількість декоративних рослин, відкрита господарська зона, яка не має естетичного вигляду, розбите стежкове покриття.

Щоб покращити озеленення і збільшити кількість видів рослин, використаємо такі насадження як: рокарій, міксбортер, бордюр, одиночні і групові насадження, різні посадки плодово-ягідних і овочевих культур.

Для влаштування квітників будемо використовувати багаторічники та цибулинні рослини. Вони створять безперервність квітування і матимуть естетичний вигляд з ранньої весни до пізньої осені.

Територія присадибної ділянки представлена будівлями — будинок, гараж та бесідка. По території влаштовані доріжки та майданчик з тротуарної плитки (157,8 м²). Зелені насадження відсутні. Газон на прилеглий території представлений різнотрав'ям з великою кількістю бур'янів.

На західній частині ділянки влаштовуємо доріжку з тієї ж тротуарної плитки у вигляді напівкулі та продовжуємо її до бесідки.

Перед створенням газону та посадкою рослин необхідно провести боротьбу з бур'янами хімічним способом. Для цього використаємо гербіцид суцільної дії «Непал» з розрахунку 4-5 л/га. Для цього використовуємо ручний обприскувач. Таку операцію проводимо 4-5 раз. При підготовці ґрунту видаляємо рештки кореневищ бур'янів, каміння та інші будівельні матеріали.

На території біля гаража пропонуємо влаштувати перголу, по обидві сторони якої висадити гліцинію китайську (*Wisteria chinensis*) у кількості 16 штук. Всю територію облаштовуємо в регулярному стилі. По кутах ділянки висаджуємо солітерні посадки клена гостролистого (*Acer platanoides* 'Faasen' s Black'), а навколо бесідки групою – 3 штуки. Він має протягом вегетаційного періоду темно-пурпурове забарвлення листків і тому що його краще виділити по обидві сторони висаджуємо тую західну (*Thuja occidentalis* 'Lutea') з жовтим забарвленням хвої – пн.-зх. та пд.-зх. частина присадибної ділянки.

По всій території створюємо групові композиції з використанням як хвойних так і листопадних кущів окремо, так і в поєднанні. Так на західній частині на задньому плані висаджуємо ялівець китайський (*Juniperus chinensis* 'Blue Alps') з голубим забарвленням хвої, таволгу вангутта (*Spiraea axvanhouttei*), тую західну (*Thuja occidentalis* 'Smaragd') та *Thuja occidentalis* 'Rheingold' і ялівець лускатий (*Juniperus squamata* 'Blue Carpet'). На передньому плані – групові посадки з ялівця Пфітцеріана (*Juniperus x pfitzeriana* 'GoldStar') та ялівця горизонтального (*Juniperus horizontalis* 'Glauca'). На південній частині використовуємо вище вказані рослини, але з додаванням сосни гірської (*Pinus mugo* 'Winter Gold') з золотистим забарвленням хвої та форзиції середньої (*Forsythia intermedia*).

На східній частині також використовуємо поєднання хвойних та листопадних порід, але з перевагою листопадних. Так, на задньому плані композиції висаджуємо *Thuja occidentalis* 'Smaragd', Барбарис оттавський (*Berberis ottawensis* 'Superba') з темно-пурпуровим забарвленням листків та барбарис тунберга (*Berberis thunbergii* 'Aurea') з жовтим. На передній план – гортензію деревовидну (*Hydrangea arborescens* 'Grandiflora'), барбарис тунберга (*Berberis thunbergii* 'Atropurpurea Nana') та таволгу японську (*Spiraea japonica* 'Little Princess').

На південній стороні, біля доріжок, що ведуть до бесідки, створюємо розарій з використанням чайно-гібридних троянд.

На всій решті території присадибної ділянки влаштовуємо спортивний газон, який складається з *Festuca rubra* – 80 %, *Lolium perenne* – 15 %, *Poa pratensis* – 5 %. Норма витрат 40–50 г/м². На площу 475 м² необхідно близько 19,5 кг травосуміші.

Кошторисна вартість озеленення та благоустрою присадибної ділянки і робіт по догляду за нею становить 54141,80 грн.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В М. УМАНЬ

Д.І. ТЕСЛЮК, студент 61-спм групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

Озеленення – один із стародавніх напрямів господарської діяльності людини. Об'єктами озеленення були плодово-ягідні та декоративні сади. Якщо перший забезпечував продуктами харчування створюючи водночас прохолоду та естетичну придатність, то другий повністю служив декоруванню домівки красиво квітучими й ароматними деревами, чагарниками та трав'янистими рослинами.

У всі часи люди прагнули бути ближче до природи, злитися з нею воєдино, відчувати всю привабливість гармонії пануючої в світобудові. Особливо гостро це відчувається в останні роки.

Сьогодні вряд чи знайдеться хоча б одна людина, яка б залишалась байдужою, спостерігаючи за світанком і заходом, дивлячись на яскраві плями кольорів на зеленому газоні, як пливуть по небу прозорі хмари, в яких грають промені сонця, яке заходить, або на дзеркальну гладь води, в якій віддзеркалюються дерева.

З кожним роком зростає техногенний прес на людину, і вона стає все більше відмежовуватися від природи стінами домівки, виробництва чи установи. Така ситуація змушує людину все більше висаджувати рослини біля житла, промислових і службових приміщень, в інтер'єрах різного функціонального призначення. Озеленення наближує природу до людського житла, до місця її роботи, покращує мікроклімат. Адже, крім естетичної та душевної насолоди, яку дають рослини людині, вони збагачують повітря киснем, знезаражують його від шкідливих промислових та побутових викидів тощо.

Яскравим уособленням природного оточення є присадибна ділянка, розташована біля будинку, дачі або котеджу. Котедж є відносно новою формою житла. Він як би суміщає функції квартири і дачі, будучи найкомфортнішим

середовищем. Формування його вимагає нетрадиційного підходу у зв'язку з тим, що присадибна ділянка має більші розміри, ніж будинок в місті, і дозволяє більш активно включати в свою планувальну структуру елементи природи. За допомогою як природного так і штучного рельєфу, води, каміння, рослинності і т.д., можна створити комфортне, гармонійне середовище.

В даний час реконструкція, озеленення та благоустрій ділянок різного функціонального призначення є актуальним, тому що перед ландшафтним дизайнером завжди постає завдання вибрати найбільш прийнятне рішення в стилістичному змісті, часто йдучи на компроміс із замовником, задовольняючи його побажання, вимоги й орієнтуючись на власний смак. Тому для вирішення цієї задачі необхідно узгодити орієнтовну вартість проекту озеленення, яку готовий виділити замовник, врахувати його думки та побажання, проаналізувати ґрунтово-кліматичні умови району озеленення і на основі цього підібрати відповідний асортимент рослин.

Для розробки проектних пропозицій, щодо озеленення території присадибної ділянки в першу чергу необхідно нанести підземні комунікації, існуючі зелені насадження, доріжки на ситуаційний план, в даному випадку в масштабі 1:100. Наносимо на план вище вказані елементи благоустрою використавши при цьому програму *Corel Draw* x 6.

На основі ситуаційного плану, розробляємо ескізу проробку проекту, яка дає можливість виробити найбільш оптимальні рішення. Для більш повного вираження творчого задуму та художньо-образного рішення окремих частин території створюємо генеральний план об'єкта озеленення в масштабі 1:100. На генплані зображаємо вигляд території присадибної ділянки зверху. Використовуючи умовні позначення показуємо на кресленні проектні пропозиції, щодо озеленення та благоустрою об'єкта.

При озелененні присадибної ділянки в м. Умань пропонуємо застосувати як пейзажний, так і регулярний стилі. Створюючи певні композиції та цікаві елементи враховувалися правила та специфіка мішаного стилю, ґрунтово-кліматичні умови. Підбір рослин для озеленення здійснюємо на основі аналізу біо-екологічних особливостей деревних, кущових і трав'янистих рослин.

На присадибній ділянці розміщений житловий будинок з гаражем та господарська будівля. Навколо будинку, між ним і господарською будівлею влаштовані доріжки з тротуарної плити «Старе місто». Насадження на території прилеглої до будівлі відсутні.

Всю територію присадибної ділянки пропонуємо розбити на три функціональні зони: палісадник, дитячий майданчик та город.

Зону городу із північного сходу відмежовуємо від сусідніх ділянок живоplotом з форзиції середньої (*Forsythia intermedia*) висотою 2,0 м.

На південно-східній частині, біля вхідної зони влаштовуємо групові посадки вздовж огорожі з використанням наступних рослин: магнолія зірчаста (*Magnolia stellata* Royal Star), дерен білий (*Cornus alba* Elegantissima), спірея японська (*Spiraea japonica* Shirobana), форзиція середня (*Forsythia intermedia* Golden Times), барбарис тунберга (*Berberis thunbergii* Aurea),

гортензія деревовидна (*Hydrangea arborescens* Annabelle), спірея японська (*Spiraea japonica* Magic Carpet), пухироплідник калинолистий (*Physocarpus opulifolius* Diabolo), барбарис тунберга (*Berberis Thunbergii* Atropurpurea Nana) та піон деревовидний (*Paeonia suffruticosa*).

Біля тераси влаштовуємо розарій неправильної форми з використанням чайно-гібридних троянд. Відмежовуємо його від спортивного газону однорядною посадкою з використанням бересклету Форчуна (*Euonymus fortunei* Emerald Gold).

Для влаштування газону використаємо травосуміші «Плейграунд» фірми «DLF Trifolium» яка має наступний склад: 45% – райграс пасовищний (*Lolium perenne* L.); 45% – вівсяниця червона (*Festuca rubra* L.); 10% – тонконіг луговий (*Poa pratensis* L.). На площу 500 м² необхідно 22 кг травосуміші.

Отже, для озеленення присадибної ділянки підібрали асортимент рослин, що відповідає не тільки біологічним і екологічним особливостям, а й декоративним. Влаштували спортивний газон для інтенсивного використання.

ПЕРСПЕКТИВИ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ

І.Ю. МЕТЕЛЬСЬКА, студентка 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

М.Ю. ОСІПОВ, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Однією з головних проблем сучасних міст є забруднення атмосферного повітря. Потужність техногенного навантаження на атмосферне повітря збільшується з кожним роком. Промислова діяльність, якою людина намагається покращити свої житлові умови, тим або іншим чином забруднює навколишнє середовище.

Величезний збиток навколишньому середовищу, і як наслідок людині, наносять викиди в атмосферу від промислових підприємств, енергетичних об'єктів та автомобільного транспорту. Ці викиди містять шкідливі речовини, що становлять загрозу життєдіяльності та здоров'ю людини вже при малих концентраціях. Таким чином, створення зелених островків у містах і селищах сприятиме покращенню екологічної ситуації не тільки в населеному пункті, а й у всьому світі.

Досліджувана територія знаходиться в селі Громи Уманського району Черкаської області. Загальна площа об'єкту дослідження складає 1693 м².

Територія межує на півночі, півдні та заході з сусідніми присадибними ділянками, зі сторони сходу знаходиться проїжджа частина з незначним рухом автомобілів.

Будівництво житлового будинку завершено у 2016 році. Відразу після цього було сплановано ділянку, видалено рослинність (дерева викорчовані, трав'яна рослинність оброблена гербіцидами). Першим етапом із благоустрою території була укладка тротуарної плитки на площі 306 м². Наступним етапом – прибирання та вивезення з території всього будівельного сміття, а на його місце завезено родючий ґрунт.

Відповідно до балансу території на об'єкті знаходяться:

- будинок – 236 м²;
- лазня з господарськими будівлями – 72 м²;
- теплиця – 4,6 м²;
- тротуарна плитка – 306 м²;
- вольєр – 6 м²;
- ґрунтове покриття – 1068,4 м².

Отже, аналіз території показав, що територія потребує функціонального розмежування та створення комплексної системи озеленення, яка б задовольнила потреби власників та відвідувачів.

З урахуванням результатів дослідження розроблені проектні пропозиції озеленення малого саду в с. Громи. При підборі варіантів проектування вибрано ландшафтний стиль садово-паркового мистецтва.

Територію присадибної ділянки запропоновано розділити на три функціональні зони:

- вхідна зона;
- зона активного і тихого відпочинку;
- господарська зона.

У вхідній зоні проектується висадити живопліт з кипарису вічнозеленого (*Cupressus sempervirens* L.) – 26 штук, і тим самим створити захисні посадки від проїжджої частини і сусідньої ділянки. Також при в'їзді на ділянку передбачено створити садову композицію, висадивши Барбарис Тунберга (*Berberis thunbergii* L.) – дві штуки та троянди чайно-гібридні (*Rose* L.) – п'ять штук. Біля будинку розмістити одну ялину блакитну (*Picea pungens* Engelm.) та піон деревовидний (*Paeonia × suffruticosa* Andrews).

З північної сторони будинку висадити піон деревовидний (*Paeonia × suffruticosa* Andrews) – три штуки, троянди чайно-гібридні (*Rose* L.) – дві штуки, гортензію крупнолисту (*Hydrangea macrophylla* L.) – шість штук та чотири барбариси Тунберга (*Berberis thunbergii* L.).

З південної сторони будинку розмістити піон деревовидний (*Paeonia × suffruticosa* Andrews) – три штуки, гортензію крупнолисту (*Hydrangea macrophylla* L.) – п'ять штук, барбарис Тунберга (*Berberis thunbergii* L.) – дві штуки та один клен червоний (*Acer rubrum* L.).

Для внесення кольорової гамми в проект озеленення малого саду, пропонується створити посадку з петуній садових (*Petunia hybrida* L.) – 26 шт. Вони вирізняються невибагливістю та тривалим періодом квітання.

У зоні тихого та активного відпочинку запроектовано висадити одну ялину блакитну (*Picea pungens* Engelm.), три троянди чайно-гібридні (*Rose* L.), один

клен червоний (*Acer rubrum* L.), один піон деревовидний (*Paeonia* × *suffruticosa* Andrews), одну гортензію крупнолисту (*Hydrangea macrophylla* L.) та сім кущів дерену білого (*Cornus alba* L.).

Серед плодових рослин на території пропонується висадити п'ять яблунь домашніх (*Malus domestica* L.), два персики звичайні (*Persica vulgaris* Mill.), одну шовковицю білу «плакуча» (*Morus Alba Pendula* L.), одну черешню звичайну (*Prunus avium* L.) та 34 куща смородини чорної (*Ribes nigrum* L.). Більшість перерахованих рослин проектується для господарської зони з плодовим садом та ягідником.

Для відмежування городніх ділянок від вітру, пилу, пропонуємо створити живопліт з туї західної (*Thuja occidentalis* L.) – вісім штук.

З елементів благоустрою проект передбачає встановлення однієї садової лави, влаштування прогулянкової декоративної доріжки, декоративної водойми та двох дерев'ян пергол. Біля пергол доцільно висадити чотири клематиси (*Clematis* L.).

Таким чином, запропоновані заходи із озеленення та благоустрою присадибної ділянки сприятимуть створенню комфортних умов для перебування відвідувачів на ділянці та підвищать загальну композиційну ідею.

СТВОРЕННЯ РОЗАРІЮ В РЕГУЛЯРНОМУ СТИЛІ В С. ЯКУШИНЦІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.В. НАЗАРЧУК, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Л.Г. ВАРЛАЩЕНКО, науковий керівник, кандидат с.-г. наук, доцент
Уманський національний університет садівництва

Оскільки XIX ст. у садово-парковому будівництві панує пейзажний стиль, його принципи і прийоми використовують у реконструйованих і новостворених міських садах і парках. Просторові композиції стають простішими, елементи романтизму усуваються не завжди вдалими копіями природи, але залишається квіткове регулярне оформлення у вигляді клумб зі складним орнаментом, різноманітних квіткових кошиків і ваз.

Змішування стилів стає поширеним явищем. Наприкінці XIX – початку XX ст. – поява *еклектизму* спостерігається як в архітектурі, так і в садівництві. Чистота стилів нікого особливо не хвилює.

Нині в озелененні населених місць різко зріс інтерес до декоративного благоустрою малих садів. Комфорт тут можна створити з використанням засобів ландшафтного дизайну, тобто гармонійного середовища, що складається з природних елементів, сформованих засобами озеленення та малими архітектурними формами.

Загальний архітектурно-художній задум будь-якої ландшафтної композиції майже повністю залежатиме від взаємозв'язку елементів: доріжок, підпирних стінок, східців, відкосів, розміщення рослинних угруповань.

Особливу роль при створенні об'ємно-просторової композиції малого саду відіграють рослини. Вони мають бути різні за кольором, розмірами, фактурою та малюнком. Ділянку озеленюють за допомогою деревно-кущових і квіткових угруповань та газону.

Для озеленення розарію, окрім асортименту деревно-кущових, трав'янистих та квіткових рослин, широко використовують різні види троянд.

Троянда (Rosa L.) – окремий під родини розоцвітих (Rosaceae), який налічує близько 300 різновидів і форм троянд та об'єднує не лише культурні форми троянд, але й дикоростучі шипшини.

Проект розарію в с. Якушинці Вінницької області виконано в регулярному стилі за модульним типом, площею 1000 м². За допомогою дорожньо-стежкової мережі всю дослідну ділянку розподілено на чотири рівних частини. На проектній ділянці троянди висаджують згідно із заздальгідь складеним проектом і наміченим планом. За забарвленням їх розташовують у гармонійних та контрастних поєднаннях. Кольорова гама квіток троянд дуже багатогранна за різними тонами і відтінками: відчисто-білих і жовтогарячих до яскраво і темно-червоних та рідкісних лавандових і зелених тонів.

Розарії – краща форма декоративного показу троянд. Для регулярного стилю на передньому плані розарію запроєктовано великий газон, на зеленому фоні якого влаштовано квітники правильної геометричної форми у вигляді напів-кола.

По периметру газону, вздовж перехресних модульних доріжок, створюємо гаптований малюнок із висаджених мініатюрних троянд сорту *Фастер Морнінг*.

У прогулянковій зоні партерної частини, на чотирьох рівнозначних клумбах, висаджуємо колекційні види троянд, згідно ретельно підібраного асортименту.

В центральній частині кожної клумби висаджуємо привабливі, формовані на штабмі, каскадні троянди до 120 см заввишки, зокрема такі, як *Червоний Маяк*, *Глорія Дей* і *Розаріум Ютерзен*. Навколо них на відстані 1,7 м – троянди флорибунда.

Для кращого огляду композицій та для того, щоб підкреслити високі декоративні властивості чайно-гібридних троянд, здійснено дворядну посадку в шаховому порядку.

Щоб відрізнялись між собою чотири клумби, однакові за розміром, на кожну із них висаджуємо різний набір сортів троянд. Таким чином, створюємо чотири куртини з однаковою кількістю рослин, але різні між собою за кольоровою палітрою.

Під час розміщення сортових видів троянд на куртинах 1, 2, 3 і 4 головна увага звертається на поступовий перехід різнокольорового забарвлення квітів та гармонійне їх поєднання.

На куртині 1: чайно-гібридні сорти: *Жозефіна Брюс, Леді Роуз, Фламінго*; флорибунда - *Фрезія і Айзберг*; формовані штамбові троянди – *Глорія Дей, Розаріум Ютерзен, Червоний Маяк*.

На куртині 2: чайно-гібридні сорти: *Кореянка, Аврора, Майнцер Фастнах*; флорибунда – *Артур Бел і Пікасо*; формовані штамбові троянди – *Глорія Дей, Розаріум Ютерзен, Червоний Маяк*.

На куртині 3: чайно-гібридні сорти: *Софі Лорен, Стефанія Дейн і Красуня фестивалю*; флорибунда–*Руж де Парі, Румба*; формовані штамбові троянди: *Глорія Дей, Розаріум Ютерзен, Червоний Маяк*.

На куртині 4: чайно-гібридні сорти: *Уайт Суон, Фламінго, Роял Дейн*; флорибунда: *Фрезія, Пікасо*; формовані штамбові троянди: *Глорія Дей, Розаріум Ютерзен, Червоний Маяк*.

Формовані штамбові троянди, згідно проекту, розміщено в центральній частині кожної куртинної композиції. Завдяки цьому прийому, куртина створюватиме враження каскаду із квітів.

Опори, до яких підв'язують штамби троянд, краще пофарбувати в однаковий неяскравий колір.

На декоративних плитах, які розташовані на центральних і бокових доріжках прогулянкові зони, висаджуємо в плиточному мощенні кожної четвертої плити розміром 1 x 1 м троянди флорибунда групи патіо сорту *Хакуун*, які мають безперервно квітучі компактні куці і яскраве забарвлення квіток, що будуть милувати око аж до глибокої осені.

За своєю декоративністю троянда перевершує майже всі відомі квіткові рослини. Вона насправді є королевою квітів, посідаючи одне з найголовніших місць не лише в декоративному квіткарстві, але й в садово-парковому будівництві.

Отже, маючи вдале поєднання декоративних якостей, троянди з успіхом можна використовувати для створення розарію в регулярному стилі у вигляді поодиноких, рядових і групових посадок, бордюрів, формованих і вільно ростучих живоплотів, а також у поєднанні з іншими рослинами.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ В С. ГОРОДЕЦЬКЕ

О.Д. БАРАНЦЕВИЧ, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

М.Ю. ОСІПОВ, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Створення зеленої зони на територіях приватних домоволодінь є необхідною умовою підвищення якості умов проживання та сприяє загальному психологічному розвантаженню людей. Правилком гарного тону стає

доглянутий озеленений ландшафт біля офісу, на присадибній ділянці і навіть як елемент інтер'єру. Незважаючи на те, що історія ландшафтного озеленення нараховує тисячі років, особливо бурхливий розвиток методів і технологій створення та догляду приходить саме на дану епоху.

Спостереження стилістично обміркованого, екологічно гармонічного, маючого художню ідею, ландшафту мимоволі викликає в людини приплив позитивних емоцій і внутрішню психологічну гармонізацію. Таким чином, підхід до створення флористичних композицій на приватних територіях повинен бути достатньо професійним. Неврахування певних правил ландшафтного дизайну призводить до цілої низки проблем з ділянкою та лише погіршує загальний вигляд території.

Об'єктом озеленення є присадибна ділянка в селі Городецьке Уманського району Черкаської області. Загальна площа об'єкту озеленення складає 0,633га. Територія зі сходу, заходу та півдня межує із сусідніми житловими будинками, з півночі – знаходиться проїжджа частина.

Баланс території складається з будівель, бесідки, зелених насаджень бетонного покриття та городу.

Проведеною інвентаризацією насаджень на території присадибної ділянки встановлено, що асортимент дерев і кущів включає такі кількісні види: яблуня домашня (*Malus domestica* L.) – одна штука, виноград звичайний (*Vitis vinifera* L.) – шість штук, горіх грецький (*Juglans regia* L.) – одна штука, ірис гібридний (*Iris* L.) – п'ять штук, персик звичайний (*Prunus persica* L.) – одна штука, троянда гібридна (*Rosa* L.) – одна штука, самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.) – чотири штуки.

Проектними пропозиціями передбачається видалення горіха грецького та яблуні домашньої. Рослини відносяться до суховершинних, перебувають в незадовільному стані і можуть легко пошкодитися в негоду.

Дорожньо-стежкову мережу на території ділянки пропонується влаштувати з декоративної плитки.

Ділянка тривалий час була без нагляду, а тому потребує очищення від рудеральної рослинності. Вхідну зону присадибної ділянки необхідно впорядкувати, розчистити і сформувати троянди чайно-гібридні та виноград домашній, провівши омолоджувальну та формуючу обрізку. У вхідній частині, на фоні троянд висадити хосту гібридну (*Hosta 'Wide Brim'* L.) – 11 шт. Навколо підвалу та вздовж центральної доріжки заплановано посадити самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.) – 28 шт. Над погребом пропонуємо створити насадження ялівцю козачого (*Juniperus sabina* L.) – 8 шт. Така посадка підвищить декоративність ділянки і у зимовий період.

Біля бесідки з північної сторони проектуємо висадити виноград домашній (*Vitis vinifera* L.) – одна штука та піраканту гібридну (*Pyracantha 'Orange Glow'* L.) – одна штука. З південної сторони необхідно посадити рядову посадку барбарису тунбергу «пурпурової форми» (*Berberis thunbergii 'Atropurpurea'* L.) – три штуки, на фоні якого розмістити бересклет Фурчуна «золотистої форми» (*Euonymus fortunei Emeraldn Gold* L.) – дві штуки.

У центральній частині з заходу на схід, за ходом доріжки пропонуємо висадити троянди гібридні (*Rosa* L.) – сім штук.

Біля бесідки, на фоні гаражу доцільно влаштувати альпійську гірку з ялівцю горизонтального (*Juniperus horizontalis* L.) – дві штуки, ялівцю скельного (*Juniperus scopulorum 'Blue Heaven'* L.) – три штуки, сосни звичайної «карликової» (*Pinus sylvestris 'Nana Compressa'* L.) – одна штука та декоративного каміння (дві штуки) і гальки білого кольору. Для симетрії навколо альпійської гірки передбачено посадити барбарис тунберга «пурпурової форми» (*Berberis thunbergii 'Atropurpurea'* L.) – дві штуки. Це дасть можливість виразно підкреслити один з композиційних центрів.

З південно-східної сторони заплановано облаштувати місце для відпочинку з садовою лавою для довготривалого відпочинку. Тут доцільно висадити: сливу домашню «плакучу» (*Prunus domestica 'Pendula Rubra'* L.) – одну, троянду гібридну (*Rosa* L.) – одну та сосну звичайну «карликової» форми (*Pinus sylvestris 'Nana Compressa'* L.) – дві штуки. Біля сосен пропонуємо посадити персик звичайний (*Prunus persica* L.) – дві штуки. Таким чином, даний проект озеленення з південної сторони між гаражами виділить місце для споглядання на спортивний майданчик. Від дороги, біля огорожі майданчик відмежується живою загорожею з грабу звичайного (*Carpinus betulus* L.) – 17 шт. Матеріал для майданчика – штучне покриття, що відзначається довговічністю експлуатації та практичністю.

З південно-західної сторони проектуємо зону городу. Крім того територію, не зайняту плитковим та штучними покриттями, будівлями, рослинністю, облаштовуємо газонним покриттям (118 м²) з універсальної травосуміші.

Таким чином, підібраний асортимент рослин та функціональне планування території ділянки підвищить декоративність та створить комфортні умови для перебування на об'єкті озеленення.

РЕКОНСТРУКЦІЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МЕМОРІАЛЬНОЇ ЗОНИ СКВЕРУ В С. ЛОЗНА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

А.І. АНДРОЩУК, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Л.Г. ВАРЛАЩЕНКО, науковий керівник, кандидат с.-г. наук, доцент
Уманський національний університет садівництва

Виконуючи екологічні функції, зелені насадження населених місць територій як складові ландшафтної архітектури, покликані створювати природне пейзажне середовище. Вони беруть участь в оформленні сільських площ та інших композиційних центрів, прикрашають береги рік та водойм, з їхньою допомогою підкреслюються особливості або приховуються недоліки рельєфу.

Процес, що включає в себе озеленення та благоустрій території меморіальної зони скверу покликаний створювати на ділянці певне середовище за допомогою використання різних компонентів. Проект складається з урахуванням рельєфу місцевості, властивостей ґрунту і кліматичних умов. Якщо наслідувати обраному стилю, то він має сприяти влаштуванню певної атмосфери, створюючи ілюзію перебування в іншій епосі. Однак, для цього необхідна його максимальна відповідність архітектурі самого меморіалу, вплив на оточуюче природне середовище та зокрема на мешканців села, які будуть тут відпочивати.

Дослідження було проведено на території меморіальної зони скверу в с. Лозна Вінницької області.

Основною метою дипломної роботи була розробка проекту реконструкції озеленення меморіальної зони скверу та благоустрою території.

Прилегла територія до меморіалу «Загиблим воїнам» в селі Лозна є яскравим уособленням природного середовища, формування якого вимагає нетрадиційного підходу в зв'язку з тим, що ділянка, відведена під озеленення, має площу, яка складає 0,66 га, і дозволяє менш активно включати в свою планувальну структуру елементи природи.

Обмеженість площі малого саду сприяє застосуванню різних планувальних прийомів, які візуально збільшують його простір.

Для покращення озеленення меморіальної зони загиблим воїнам, слід зауважити, що при підборі асортименту декоративних насаджень необхідно звертати увагу на загальноприйняті положення й принципи створення насаджень дерев, кущів і трав'янистих рослин:

- 1) екологічний і його різновидності;
- 2) фітоценологічний і типологічний;
- 2) систематичний або філогенетичний;
- 3) художньо-декоративний або естетичний.

Слід зауважити, що потрібно врахувати, що на території вже існують досить зрілі насадження, які потребують реконструкції, доповнення, а тому, користуючись вище вказаними принципами, необхідно бути дуже обережними, щоб не внести в насадження резонансу, який може внести в загальну композицію дисбаланс і вона може втратити художньо-естетичну цінність.

При цьому, запропоновано такий асортимент рослин: туя західна (*Thuja occidentalis* 'Smaragd L.), туя східна (*Thuja occidentalis* 'L.), ялина звичайна європейська (*Picea abies*(L.) Karst), береза бородавчаста (*Betula pendula* L.), горіх грецький (*Yuglans regia* L.), шовковиця чорна ф. «плакуча» (*Morus nigra* L.), туя західна «Зелена куля» (*Thuja occidentalis* L.), ялівець горизонтальний (*Juniperus sabina* L.), бузок (*Siringa* L.) сортів «Вогні Донбасу» і «Киянка», півонія деревовидна (*Paeonia suffruticosa* Andr.), самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.), тамарикс (*Tamarix* L.), троянда чайно-гібридна «Бакарола» (*Rosa* L.) та троянда флорибунда (*Rosa Friesia* L.).

Для того, щоб зробити акцент на даній композиції, потрібно створити зелений екран із рядової посадки хвойних дерев туї західної (*Thuja*

occidentalec L.), який огорне розарій работок та ялини звичайної, європейської – *Picea abies* (L.) Karst. навколо пам'ятника та меморіальних плит. Такі насадження надаватимуть парадності меморіальній зоні. Завдяки замкнутому простору вздовж прогулянкової зони утворюється своєрідний коридор, який переходить у відкриту площу навколо пам'ятника, цікава форма якого надаватиме композиції тематичного вигляду.

Висаджені на газоні, поруч із вербою білою (*Salix alba* L.), рядові посадки хвойних дерев із ялини звичайної, європейської – *Picea abies* (L.) Karst. і туї західної – *Thuja occidentalec Smaragd* L., колоновидної форми створюватимуть зелену стіну, яка постійно змінюватиметься, зливаючись під періодичністю дня чи пори року, а гра світла і тіней надаватиме композиції своєрідного вигляду і оформлення.

Газони служать основним фоном для посадки декоративних насаджень, а тому слід звернути увагу і на них, тобто необхідно підібрати таку травосуміш, яка б містила у собі трави стійкі до витоптування, були високопродуктивними і стійкими до шкідників і хвороб. Для звичайного садово-паркового газону використано травосуміш, яка складається із декількох видів злакових багаторічників із різними типами кущіння: вівсяниці овечої, тонконогу лучного та райграсу багаторічного.

Асортимент квіткових рослин наповнить головний сквер села яскравими барвами та відтінками, а також акцентуватиме на себе увагу при огляді садово-паркових композицій.

Отже, запропонований проект реконструкції озеленення меморіальної зони скверу стане високо декоративним елементом селищної Ради с. Лозна Вінницької області.

СХОЖІСТЬ НАСІННЯ РОСЛИН *CALLISTEPHUS CHINENSIS* (L.) NESS. У ГРУНТОВИХ УМОВАХ КАФЕДРИ САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА УМАНСЬКОГО НУС

С.Я. ТУРЧИНА, аспірант

В.В. ПОЛЩУК, доктор с.-г. наук, професор

М.Ю. ОСПОВ, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Серед садових квітів айстра однорічна займає особливе місце. Жоден квітник не обходиться без цієї чудової квітки. Слід зазначити, що вона є традиційною для дачних ділянок. Калістефус китайський дивує своєю різноманітністю форм, забарвлення і розмірів. До того ж, це досить невибаглива рослина, і кожному під силу виростити цю квітку з насінини.

Важливою умовою успішного вирощування калістефусу китайського є зволожений родючий ґрунт. Восени ділянку потрібно удобрити перегноєм або компостом, однак ні в якому разі не гноєм, так як він є збудником захворювання – фузаріозу. Важливо при вирощуванні дотримуватися сівозміни. Так як рослини схильні до фузаріозного в'янення, повертати їх на попереднє місце можна лише через 3 – 4 роки.

Калістефус китайський слід висівати в ґрунт під зиму (у листопаді) або рано навесні. Так, рослини квітватимуть набагато пізніше тих, які було вирощено розсадним способом. Спосіб вирощування з насіння має перевагу над розсадним способом у тому, що дозволяє отримати практично повністю здорові й загартовані рослини.

Дослідження було проведено в умовах ботанічного розсадника кафедри садово-паркового господарства Уманського НУС у весняно-літній період 2017 року з вирощування калістефусу китайського, де було використано насіння 15 сортів.

А тому, наприкінці березня 2017 року виконано роботи щодо підготовки дослідної ділянки для сівби. Було видалено редуральну рослинність, перекопано та розпушено ґрунт.

Сівбу айстри однорічної в ґрунт здійснювали 28 квітня 2017 року, що дало змогу використати запас ґрунтової вологи, яка накопичилась після зими. На ділянці було сформувати вузькі грядки з борозенками, в які заклалося насіння рослин на глибину 1 см. Після цього борозенки присипали землею і утрамбували. В подальшому ґрунт просапували, що дало змогу утримувати його у чистому від бур'янів стані.

Сівба здійснювалася у трьохразовій повторності. Перші сходи зафіксовано на третю декаду травня.

Порівняльну сортооцінку декоративності та господарсько-цінних ознак проводили відповідно до «Методики проведення експертизи сортів рослин групи декоративних на відмінність, однорідність і стабільність».

Схожість насіння безрозсадним способом була дуже низькою порівняно з розсадним способом вирощування. Очевидно, це пояснюється тим, що навесні цього року була не достатня кількість опадів для розвитку рослин. Аналізуючи показники схожості, виділено сорти з найвищими результатами схожості насіння, а саме: Принцеса, Оксана, Малиновий шар та середніми – Салмон Турм, Хільда, Одарка та Оксамит. Сорти Голубая луна, Софія, і Анастасія мали нульову схожість в одній повторності.

Тривалість періоду вегетації з дня сівби насіння до перших сходів була 23 доби. Початок квітвання рослин припав на кінець серпня – середина вересня, залежно від сорту.

Також, варто зазначити, що п'ять сортів мали найвищий рівень ураження фузаріозним в'яненням, так само як і при розсадному способі вирощування.

Отже, проведені дослідження свідчать, що безрозсадний спосіб виявився кращим за показником приживлюваності рослин у 2017 році.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ І РОСТУ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР В ОЛЕКСАНДРІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ОЛЕКСАНДРІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

Г.П. ІЩУК, кандидат с.-г. наук, доцент

О.О. УФІМЦЕВ, студент 71-з-лгс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Уманський національний університет садівництва

В Олександрівському лісництві на даний час штучно створені ліси займають понад 95% від загальної площі вкритих лісом земель. Зруби, галявини та пустирі становлять лише 0,3% земель лісового фонду, а тому щорічний обсяг лісокультурних робіт незначний за площею. За останні 3 роки в лісництві створено 77,7 га лісових культур.

За останні 3 роки в лісництві створено лісових культури на площі 77,7 га. Переважна більшість з них чисті культури сосни звичайної – 31,6 га (45,6%), дуба звичайного – 7,9 га (10,2%), акації білої – 28,0 га (36,0%) і 8,2% інші культури. Технології, що застосовуються в лісництві забезпечують середню приживлюваність культур на рівні 91,6%. Лісові культури створюються переважно із 3-метровою шириною міжрядь та з кроком садіння в ряду 0,7 м. Це становить 60,3% культур від загальної площі

У свіжих дібровах лісництва, на зрубках з наявністю природного поновлення, формуються деревостани дуба з домішкою граба та клена. На зрубках, які заросли порослю другорядних деревних рослин і кущів попередньо застосовується прорубування коридорів завширшки 2-4 м. з наступним розчищенням пнів та обробітком ґрунту дисковими знаряддями і посадкою сіянців дуба. Посадка сіянців здійснюється вручну під меч Колесова. Кращим терміном посадки сіянців в лісництві є рання весна до початку розпускання бруньок. Агротехнічні догляди за ґрунтом здійснюються упродовж 5 років. Механізований (КЛБ-1,7) 16-кратний (6,4,3,2,1) та додатковий ручний 10-кратний у рядах упродовж 6 років (4,3,2,1). Основним способом створення культур є садіння стандартних сіянців з розсадника господарства.

Обстеження 60-річних культур дуба звичайного (табл. 1) свідчить, що культурам Олександрівського лісництва властива достатньо висока продуктивність і зростають вони за II бонітетом. На площі, де культури висаджені із 4-метровими міжряддями сформувались дубові насадження зі складом 10Дз+Сз та запасом стовбурної деревини 169 м³ на 1 га. В культурах, де дуб висаджувався із 2,5-метровими міжряддями, сформувався деревостан зі складом 10Дз+Сз та запасом стовбурної деревини 276 м³ на 1 га, що на 40% більше, ніж в культурах з 4-метровими міжряддями. Є насадженнях, в лісництві створені посадкою змішаних культур дуба з 3-метровим міжряддям, у 54-річному віці, запас стовбурної деревини на 9% менший, ніж в культурах із 2-метровими міжряддями. Загалом із збільшенням ширини міжрядь від 2 до 4 метрів запас стовбурної деревини дуба зменшується на 9-40% і залежить від початкової

кількості садивних місць, відведених під дуб, видового складу і густоти природного поновлення та інтенсивності рубок догляду.

Таблиця 1

Лісівничо-таксаційна характеристика 60-річних та 54-річних культур дуба звичайного у свіжих дібровах Олександрівського лісництва

№ пп	Кв; віділ.	Вік, роки	Ширина міжрядь, м	Склад	Елемент лісу	Середні		Бонітет	Повнота	Запас на 1 га, м ³
						висота, м	діаметр, см			
5	29;10	60	4,0	10Дз+Сз	Дз Сз	17,0 16,4	10,0 20,5	II	0,63	169
6	29;13	60	2,5	10Дз+Сз	Дз Сз	16,1 17,0	14,4 21,1	II	0,72	276
7	29;15	54	2,0	7Дз3Сз	Дз Сз Σ	16,6 19,0	20,2 30,0	II	0,56 0,19 0,74	202
8	42;5	54	3,0	7Дз3Сз	Дз Сз Σ	15,6 19,4	19,4 29,2	II	0,53 0,16 0,71	198

Культури сосни звичайної в лісництві у 60-річному віці зростають за II бонітетом, у 46-річному віці – за Ia класом бонітету (табл. 2).

Незалежно від ширини міжрядь, сформувався деревостан до складу яких входить 10 одиниць сосни звичайної. Запас стовбурної деревини сосни звичайної на 8 % більший в культурах із шириною міжрядь 2,5 метра в 60-річному насадженні. У 46-річному віці запас стовбурної деревини сосни звичайної на 26 % більший в культурах із 2-метровою шириною міжрядь.

Таблиця 2

Лісівничо-таксаційна характеристика 60-річних та 46-річних культур сосни звичайної в свіжих Олександрівського лісництва

№ пп	Кв.; віділ	Вік, роки	Ширина міжр., м	Склад	Елемент лісу	Середні		Бонітет	Повнота	Запас на 1 га, м ³
						висота, м	діаметр, см			
1	29;12	60	2,5	10Сз	Сз	20,4	26,2	II	0,78	269
2	43;13	60	4,0	10Сз	Сз	18,2	22,2	II	0,85	235
3	28;14	46	2,0	10Сз	Сз	19,0	24,2	Ia	0,70	260
4	57;10	46	3,0	10Сз	Сз	19,0	23,2	Ia	0,50	190

Отже, агротехніка створення лісових культур на свіжих зрубках в умовах Олександрівського лісництва забезпечують ріст сосни звичайної та дуба звичайного за I-Ia-II класам бонітету.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ МАЛОГО САДУ В МІСТІ УМАНЬ

А. В. ШИПОША, студент 71-3-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

М.Ю. ОСІПОВ, кандидат с.-г. наук, доцент
Уманський національний університет садівництва

Дослідження сфери озеленення характеризується збільшеною увагою громадськості до якості середовища життєдіяльності людини і соціально-економічного розвитку територій. Актуальною є проблема економіко-екологічної ситуації у містах і регіонах України, що потребує удосконалення процесу регулювання розвитку територій.

Нагальність питань регулювання сфери озеленення пов'язана з її незадовільним рівнем озеленення територій України, що призводить до збільшення захворюваності населення; зростанням техногенного і антропогенного тиску на рослинність, що зменшує її позитивний вплив на середовище; відсутністю економічно обґрунтованого фінансування заходів з озеленення на всіх рівнях і малораціональному розподілі коштів; недосконалістю нормативно-законодавчої бази; незадовільному фінансово-господарському стані підприємств з обслуговування зелених насаджень; відсутністю систематизованої і достовірної інформації про склад об'єктів озеленення. Тому питання озеленення територій України потребує ландшафтно-архітектурного підходу до його вирішення.

Метою даної роботи є розробка проекту благоустрою та озеленення присадибної ділянки в м. Умань.

Загальна площа об'єкту озеленення становить 0,097 га. Баланс території присадибної ділянки складається із будинку та господарської будівлі площею 197,6 м², доріжки із бетонного покриття – 63,6 м² та прибудинкової території із хаотично розміщеними рослинними угрупованнями площею 718,3 м².

На території даної ділянки деревні насадження представлені лише яблунею домашньою (*Malus domestica* Borkh.) та вишнею звичайною (*Prunus cerasus* L.). Газонний покрив складається із рудеральної рослинності, тому потребує реконструкції.

Отже, на основі проведеного аналізу встановлено, що сучасний стан ділянки не задовольняє естетичних потреб власників території і потребує втручання в планувальну структуру та створення гармонійної системи озеленення для підвищення естетичного вигляду ділянки.

На основі натурального обстеження були розроблені наступні проектні пропозиції. У вхідній частині території присадибної ділянки пропонуємо створити рядову посадку з гортензії крупноквіткової (*Hydrangea macrophylla* L.) сорту 'Bodensee' – сім штук та міксбордер, який плавно зв'язуватиме вхідну зону із зоною для відпочинку. У створенні міксбордера плануємо використати наступні види рослин: ялівець звичайний (*Juniperus communis* L.) сорт 'Depress Aurea' – два штуки, ялівець лускатий (*J. squamata* Lamb.) сорт 'Hunnetorp' – два

штуки, ялівець горизонтальний (*J. horizontalis* Moench.) сорт 'Prince of Wales' – два штуки, очиток їдкий (*Sedum acre* L.) – 81 шт., алісум скельний (*Alyssumsaxatile* L.) сорт 'Plenum' – 25 шт., обрієта культурна (*Aubrieta x cultorum* Bergmans) – 62 шт., бересклет Форчуна (*Euonymus fortunei* L.) форма 'Aureo-Variegata' та 'Argenteo-Variegata' – 29 шт., флокс причудовий (*Phlox amoena* Sims) – 103 шт.

Біля міксбордера пропонуємо створити звичайний садово-парковий газон, у центрі якого висадити одну вишню дрібнопильчасту (*Prunus serrulata* L.) плакучої форми, сорт 'Kiku-shidare-zakura'. У цій же частині території, в лівому кутку заходиться свердловина з колонкою, яку заплановано обсадити спартиною гребінчастою (*Spartina pectinata* L.) сорту 'Aureomarginata' – дві штуки.

Із західного боку, за будинком, планується створити рядову посадку з бузку звичайного (*Syringa vulgaris* L.) – 12 шт, яка продовжиться в південно-західній частині ділянки.

Зона відпочинку умовно розділена на дві частини майданчиком, в центрі якого планується висадити дерево сливи розчепіреної (*Prunus cerasifera* L.) червонолистої форми 'Nigra' – 1 шт., яка виступатиме домінантою.

У південно-східному кутку ділянки запроектовано невеличку площадку круглої форми з барбекю, навколо якої передбачається створити композицію з хвойних рослин, зокрема туї західної (*Thuja occidentalis* L.) – три штуки та ялівцю лускатого (*J. squamata* Lamb.) сорт 'Hunnetorp' – три штуки.

Між майданчиком для барбекю та композицією у вхідній зоні заплановано висадити одне дерево шовковиці білої (*Morus alba* L. Pendula) плакучої форми для візуального поділу цих двох зон.

У зоні відпочинку пропонується створити газон, а на його фоні висадити групи ялівцю звичайного (*Juniperus communis* L.) сорт 'Depress Aurea' – чотири штуки, ялівцю горизонтального (*J. horizontalis* Moench.) сорт 'Prince of Wales' – п'ять штук та композицію з ґрунтопокривних квіткових рослин: алісуму скельного (*Alyssums axatile* L.) сорт 'Plenum' – 18 шт., обрієти культурної (*Aubrieta x cultorum* Bergmans) – 58, флоксу причудового (*Phlox amoena* Sims) – 53 шт.

Газонне покриття заплановано створити на площі 279 м² із універсальної травосуміші.

Зону городу передбачається відокремити від решти території шпалерою із ломиносу гібридного (*Clematis hybrids*) сортів 'Isago' та 'Kardynał Wyszyński' – 11 шт.

Для зручного пересування територією ділянки запроектоване плиткове покриття на загальній площі 286 м².

Таким чином, розроблені заходи з озеленення та благоустрою підвищать декоративний вигляд присадибної ділянки та покращать умови перебування на ній, а декоративна рослинність створить затишок на території та комфортні умови у будь-яку пору року.

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРКУ В М. ІЛЛІНЦІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

С.В. ЯЦЕНКО, студент 71-з-спс групи факультету лісового і садово-паркового господарства

Т.В. МАМЧУР, кандидат с.-г. наук, доцент
Уманський національний університет садівництва

Озеленений простір будь-якого розміру і типу є поліфункціональним, і чим більше функцій він виконує, тим значиміша його роль в озелененні і тим ефективніша вся система. Кожен елемент системи озеленення виконує такі основні функції: бере участь в організації території і формуванні архітектурно-художнього образу населеного пункту, забезпечує рекреаційні потреби населення, захищає від транспортного та інших шумів, від газів і пилу, регулює температурний, радіаційний та вітровий режими в межах об'єкта і на прилеглих територіях, а також створює умови, що сприяють подовженню термінів життєдіяльності самого насадження [2].

Агротехніка створення і догляду за насадженнями проектується у відповідності зі встановленими правилами та нормами.

Зонування території дозволить раціонально та ефективно використовувати простір і створити сприятливі умови для відвідування і відпочинку населення.

Мета і завдання роботи – розробити проект реконструкції озеленення та благоустрою вхідної частини парку міста Іллінці для підвищення естетичності, декоративності та функціональності, а також запропонувати агротехніку створення зелених насаджень та догляду за ними.

Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- провести літературний пошук;
- дослідити природні умови району;
- проаналізувати існуючий стан парку;
- підібрати асортимент рослин для даної території;
- розробити проект з реконструкції озеленення та благоустрою.

Об'єкт проектування: територія парку м. Іллінці Вінницької обл.

Предмет проектування: видовий склад та якісний стан зелених насаджень парку.

Для дослідження об'єкту проектування обрано територію парку, що знаходиться на вул. Пестеля в м. Іллінці, Іллінецького району, Вінницької області. Парк розташований на березі річки Соб (Північно-західна сторона парку). Зі сходу примикає до вул. Європейської, з півдня – вул. Пестеля. Територія парку має неправильну форму, площа – 2,33 га. Парк на набережній створений честь 555-річчя заснування міста [1].

Парк доглянутий. На території знаходяться: хонки, пляж з «грибками» для засмаги, майданчик для пляжного волейболу, скульптури (рис.1-2), місця для відпочинку у вигляді столів з лавами, тощо.

Рис. 1-2. Скульптури

Інвентаризація насаджень показала, що деревні насадження знаходяться у доброму стані. Рослини висаджені масивами, групами, рядовими посадками, солітерами. Також присутні формовані живоплоти з *Buxus sempervirens* L. та *Carpinus betulus* L. Газон потребує реконструкції.

У парку присутнє квіткове оформлення, хоча і бідне. Зростають трояндичайно-гібридні (*Rosa* L.), айстра новобельгійська (*Asternov-ibelgii* L.), чорнобривці розлогі (*Tagetes patula* L.). Троянди різних кольорів, добре квітують.

На території парку знаходиться рекреаційна зона для відпочинку з пляжем на березі р. Соб. Ще кілька років назад парк мав вигляд, що відповідав рис. 3, проте наразі зона відреконструйована, пляж почищено, завезено пісок.

Рис. 3. Рекреаційна зона для відпочинку на р. Соб

Розроблений проект реконструкції вхідної частини парку. Після проведення реконструкції баланс території наведений в табл. 1.

Генеральний план представлений на рис.4.

Під час проведення робіт з озеленення важливо дотримуватися агротехнічних вимог.

Баланс території

№ з/п	Найменування	Площа, м	Площа, %
1	Тверде покриття	526,54	27,4
2	Газон	1025,47	53,5
3	Квітники	119,86	6,2
4	Деревні насадження	247,13	12,9
Всього:		1919	100

Технологія садіння квіткових рослин. Перед садінням проводять обробіток ґрунту, удобрюють ґрунт. Якщо висаджувати багаторічники на фоні живоплоту, слід пам'ятати, що така рабатка має бути віддаленою від нього принаймні на 2 м, щоб коріння кущів не забиало в трав'янистих рослин вологу і поживні речовини. Для цієї групи рекомендовано внесення органічних добрив 1 м³ на 100 м², а також 2 кг суперфосфату, 2 кг калійних добрив, і азотних добрив 2-4 кг [3].

Існує три головних етапи висаджування рослин: 1 – квітень; 2 – травень (найважливіша пора для садіння рослин весняного цвітіння); 3 – серпень і вересень (пора висаджування більшості видів). Цибулинні рослини висаджують від кінця серпня до жовтня. На підготовлених рабатках висаджують рослини за допомогою лопати [3].

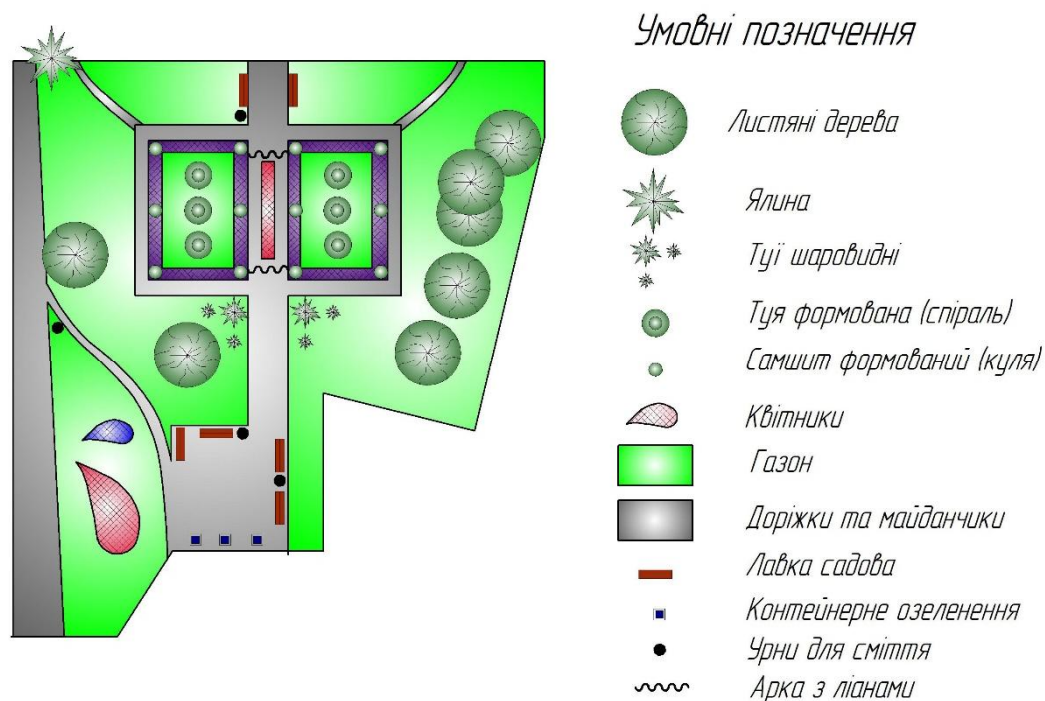

Рис. 4. Генеральний план

Важливим фактором якості газону є механічний склад ґрунту. Рослинний ґрунт під газони готують завчасно на спеціальних площадках. Якщо

використовують місцевий ґрунт без переміщення, то для його поліпшення постійно (частинами) вносять ґрунтополіпшувальні матеріали, рівномірно розподіляючи їх і перемішуючи у верхньому шарі ґрунту. Для перемішування використовують граблі, борони, культиватори, фрези та мотоблоки [3].

Внесення мінеральних добрив у ґрунт є необхідним заходом. Рослинний ґрунт поступово, шар за шаром, розстеляють на поверхні відповідно до висотної позначки, одночасно вирівнюючи до попередньо забитих кілків. Товщина шарів, які вкладаються – 8-12 см. Їх розрівнюють граблями і вкочують дерев'яними легкими котками (80-100 кг). Кінцеве вирівнювання проводять ретельно в 3-5 проходів граблями, щоб земля встигла всістися і ущільнитися. Якщо під час ходіння по вкоченій ділянці залишаються сліди, то слід продовжити вкочування. Перед посівом верхній шар вкоченої землі завтовшки 1-2 см злегка вирівнюють граблями. Посів проводять вручну або туковими сівалками. Насіння рекомендують змішувати з баластом (1:1 або 1:2 за об'ємом). У ролі баластового матеріалу використовують зовсім сухий пісок, тирсу, торф'яну кришку, просіяну через сито з отворами 4x4 мм. Легке і велике насіння висівають окремо: перше вздовж поля, друге – впоперек. Висіане насіння старанно загібають залізними граблями або легкими боронами і вкочують легким котком (50 кг). Глибина загібання пропорційна величині насіння: дрібне висівають на глибину 0,3-0,6 см, велике на глибину 1-1,5 см. Висіане насіння злегка присипають тонким шаром (0,3-0,5 см) рослинної землі. Найкращим часом висівання насіння є рання весна, але це можна робити і в кінці літа (20 серпня-5 вересня), також після сталого пониження температури повітря до 2-3 °С під зиму, особливо для тонконога лучного. Проте найкращий строк – весняний. За умов сухої погоди посів рекомендують поливати у вечірній час упродовж 3-4 тижнів, бажано в безвітряну погоду [3].

Надзвичайно вразливими до пересаджування є хвойні дерева. До них належать також вічнозелені листяні породи. Перші і другі рекомендують висаджувати з грудкою. Для хвойних дерев ями слід готувати з особливою увагою. Вільний простір між грудкою і стінкою ями залежно від величини грудки має становити 10-20 см. Лунку засипають торфом, листям або корою [3].

Порушення технології посадки дерев і кущів в багатьох випадках є причиною недовговічності, низької декоративності, захворювань, а також загибелі рослин.

Слід виділити наступні заходи захисту рослин у парку:

- Обстеження на зараження ентомофагами та фітофагами;
- Розроблення заходів знищення шкідників та лікування хвороб;
- Видалення безнадійно хворих дерев та кущів;
- Проведення рубок догляду, освітлення та прочищення;
- Лікування цінних видів дерев методами консервації ран, тріщин, зрубів.

Отже, в цілому проектні пропозиції реконструкції парку в м. Іллінці Іллінецького району Вінницької області можна вважати ефективними і такими,

що можуть бути реалізовані. Однак за недостатнього фінансування – терміни проведення робіт не визначені.

Список використаної літератури

1. Іллінці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://travel.creature.biz.ua/travel.php?action=illintsi>.
2. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць: підручник / В.П. Кучерявий. – Вид. 2-ге. – Львів; Світ, 2008. – 456 с.
3. Мамчур Т.В. Агротехніка зеленого будівництва: практикум / Т.В. Мамчур. – Умань: УНУС, 2016. – 110 с.

ЗАХОДИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІСОВОГО РОЗСАДНИКА В ХЛИПНІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «ЗВЕНИГОРОДСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

О.В. ГОНЧАР, студент 61-лгм факультету лісового і садово-паркового господарства

С.А. КОВАЛЬ, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Основним і найефективнішим методом створення лісових культур є садіння на лісокультурну площу сіянців і саджанців деревних і чагарникових порід, які вирощуються в лісових розсадниках. Становлення розсадництва тісно пов'язане з початком штучного розселення деревних рослин людиною на площах, які раніше не були або були зайняті лісом.

Актуальність досліджень визначається потребою збільшення обсягів вирощування садивного матеріалу лісових і декоративних порід, розширенням асортименту вирощуваних культур і їх сортименту в умовах розширення обсягів робіт з лісовідновлення, лісорозведення та озеленення в Україні.

Лісові розсадники створюються на тривалий час. Тому розрахунок площі лісового розсадника — відповідальний етап у їх проектуванні, від правильного виконання якого залежить в майбутньому ефективність використання території.

Метою досліджень є розробка проекту організації лісового розсадника в Хлипнівському лісництві ДП «Звенигородське лісове господарство», добір перспективних деревних і кущових порід для розширення його асортименту.

Об'єкт дослідження — територія лісового розсадника в Хлипнівському лісництві ДП «Звенигородське лісове господарство».

Природно-кліматичні умови місця розташування Хлипнівського лісництва сприятливі для росту і розвитку лісових і декоративних рослин, таких як дуб звичайний, ясен звичайний, граб звичайний, багатьох видів липи, клена, сосни, туї, ялини, ялівцю, горіха, плодових і ягідних культур тощо.

Майбутній розсадник заплановано створити на місці колишнього, стан якого незадовільний. Проектований розсадник має вигідне місце розташування. Розсадник має зручний під'їзд, так як розміщений за 2 км від асфальтованої дороги, а від неї до розсадника веде дорога висипана щебенем. До нього підведена електроенергія, є занедбана свердловина, яку планується відновити.

Організація проєктованого розсадника передбачає реконструкцію існуючого зі збільшенням його площі, розширення асортименту лісових і декоративних культур. Заплановано створення плівкової теплиці та парників для вкорінювання живців деревних і чагарникових порід і для вирощування сіянців цінних лісових і декоративних культур.

Для деревної шкілки розроблено чотирьохпольну сівозміну. Перше поле передбачено тримати під зайнятим паром. Тут будемо вирощувати ріпак в якості зеленого добрива з подальшим заорюванням у червні та наступним обробітком ґрунту за паровою системою. У другому, третьому й четвертому полях заплановано вирощування саджанців декоративних листяних і хвойних порід, на які є попит при озелененні установ, підприємств, організацій і приватних садиб, та для використання в алейних насадженнях, для яких передбачається вирощувати саджанці ліщини деревовидної та липи дрібнолистої. Схема садіння 1 x 0,5 м. Планується вирощувати саджанці таких листяних рослин: берези повислої (*Betula pendula* Roth.), вейгели густоквітуючої (*Weigela floribunda* (Sieb. Et Zucc) K. Koch.), ліщини деревовидної (*Corylus colurna* L.), липи дрібнолистої (*Tilia cordata* Mill.), самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.). З хвойних рослин планується вирощувати саджанці туї західної (*Thuja occidentalis* L.), ялівцю звичайного ф. «Ірландський» (*Juniperus communis* 'Hibernica'), ялівцю горизонтального (*Juniperus horizontalis* Moench.), сосни кримської (*Pinus pallasiana* L.), сосни гірської (*Pinus mugo* Turra), ялини колючої ф. «Блакитна» (*Picea pungens* 'Coerulea').

Шкілка плакучих форм складатиметься з трьох полів. У першому полі — «полі дичок» будуть висаджені підщепи для плакучих форм черешні звичайної ф. «Плакуча» (*Cerasus avium* 'Pendula'), шовковиці білої ф. «Плакуча» (*Morus alba* 'Pendula'), яблуні лісової ф. «Плакуча» (*Malus sylvestris* 'Pendula'), за схемою 1 x 0,5 м. У другому полі розсадника буде здійснюватися дорошування підщеп для одержання необхідної висоти штамба. У третій декаді липня — першій декаді серпня планується їхнє окулірування вічками плакучих форм. У третьому полі — полі окулянтів планується вирощування стандартних саджанців, їх викопування та сортування у кінці вегетаційного періоду.

Плодова шкілка включатиме три поля. Перше поле — зайнятий пар. Друге поле — поле дичок, де мають бути висаджені однорічні сіянці та вегетативні підщепи плодових порід. Тут передбачається вирощувати щеплені сортові саджанці вишні, черешні, сливи та яблуні нових сортів вітчизняної та зарубіжної селекції.

У розсаднику передбачено створення контейнерної площадки для вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою. Зрошення

заплановано проводити за допомогою дрібно-краплинного дощування. Для захисту від несприятливих погодних умов вона буде накрита сіткою.

У розсаднику планується створити Тепличне господарство або відділення закритого ґрунту. Його головне завдання — вкорінювання живців декоративних листяних і хвойних рослин, вирощування сіянців особливо цінних порід у парниках і виробництво садивного матеріалу з закритою кореневою системою.

Проектується збудувати плівкову теплицю розміром площею 100 м² і обладнати її пристроєм дрібно-краплинного зрошення, що дасть можливість укорінювати живці декоративних культур для подальшого дорощування їх у декоративній шкільці.

Заплановано також створення парників для вирощування сіянців цінних лісових і декоративних культур і вкорінювання живців легкокорінюваних деревних і чагарникових рослин.

Наукове видання

**«САДОВО-ПАРКОВЕ МИСТЕЦТВО: ДОСЯГНЕННЯ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ»**

Тези доповідей учасників
науково-практичної інтернет-конференції
7 листопада 2017 року

*За достовірність опублікованих матеріалів
відповідальність несуть автори*

